

ELÄKETURVAKESKUKSEN
RAPORTTEJA

Kokonaiseläke 2016

Katsaus työeläkkeen, kansaneläkkeen ja verotuksen määräytymiseen

JUHA KNUUTI JA SUVI RITOLA

ELÄKETURVAKESKUKSEN
RAPORTTEJA

Kokonaiseläke 2016

Katsaus työeläkkeen, kansaneläkkeen ja verotuksen määräytymiseen

JUHA KNUUTI JA SUVI RITOLA

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Telephone +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy
Tampere 2016

ISSN 1238-5948 (painettu)

ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

TIIVISTELMÄ

Katsauksessa on koottu yhteen kokonaiseläkkeeseen vaikuttavien osien määräytyminen vuonna 2016. Esimerkkitaulukoiden avulla on esitetty, miten kokonaisnettoeläke muodostuu eri tulotasoilla. Katsauksessa on tarkasteltu työeläkkeen, kansaneläkkeen ja sen lisien sekä takuueläkkeen määräytymistä ja eläkkeiden verotusta kyseisenä vuonna. Eläkkeiden verotuksen yhteydessä on tarkasteltu verotusta myös yleisemmin ja vertailtu eläkkeensaajien vero- ja maksurasitetta eri tulotasoilla palkansaajien vastaavaan.

Vuoden 2016 alussa kansaneläkeindeksi laskee 0,4 prosenttia edellisvuodesta. Yksin asuvan henkilön kansaneläkkeen täysi määrä vuonna 2016 on 634,30 euroa kuukaudessa ja avo- tai avioliitossa asuvan 562,62 euroa kuukaudessa. Takuueläkkeeseen tehdään tasokorotus ja täyden takuueläkkeen määrä nousee 20,28 euroa viime vuodesta. Takuueläkkeen kanssa vähimmäiseläkkeen määräksi muodostuu 766,85 euroa kuukaudessa niin yksin kuin puolison kanssa asuvalle.

Työeläkeindeksi pysyy vuonna 2016 viime vuoden tasolla, joten työeläkkeet eivät muutu. Palkkakerroin, jolla muun muassa tarkistetaan työansiot eläkettä määrättäessä, nousee 0,73 prosenttia.

Alkavat työeläkkeet tarkistetaan elinaikakertoimella, joka vuonna 2016 on 62 vuotta täyttävillä eli vuonna 1954 syntyneillä 0,96800.

Vuonna 2016 valtion tuloveroasteikkoa lievennetään tekemällä tulorajoihin noin 1,2 prosentin tarkistus. Suurten ansiotulojen verotus kiristyy, kun ylimmän tuloluokan alaraja laskee 90 000 eurosta 72 300 euroon, jolloin kaksi ylintä tuloluokkaa yhdistyvät. Valtionverotuksen työtulovähennyksen sekä kunnallisverotuksen perusvähennyksen kasvatamisella kevennetään erityisesti keski- ja pienituloisten verotusta. Työtulovähennys vaikuttaa palkansaajan verotukseen, kun taas perusvähennys keventää niin palkan- kuin eläkkeensaajankin verotusta.

Keskimääräinen kunnallisveroprosentti vuonna 2016 on 19,87 (edellisvuonna 19,84). Yleisradioveroa maksetaan edelleen 0,68 prosenttia ja veron enimmäismäärä pysyy 143 eurossa, mutta alimman maksettavan veron määrä nousee 51 eurosta 70 euroon. Eläkkeensaajalla tämä tarkoittaa, että yleisradioveroa maksetaan noin 860 euron kuukausieläkkeestä alkaen, kun viime vuonna sitä maksettiin jo 625 euron eläkkeestä.

Vuonna 2016 palkansaajan työeläkemaksut pysyvät vuoden 2015 tasolla. Alle 53-vuotiaan maksu on 5,7 prosenttia ja 53–67-vuotiaan maksu 7,2 prosenttia. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu nousee viime vuoden 0,65 prosentista 1,15 prosenttiin. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu laskee 0,02 prosenttiyksikköä edellisvuodesta ja on palkansaajalla 1,30 prosenttia ja eläkkeensaajalla 1,47 prosenttia. Palkansaajan maksama sairausvakuutuksen päivärahamaksu nousee 0,82 prosenttiin (viime vuonna 0,78 prosenttia).

Edellisvuoteen verrattuna eläkkeensaajan vero- ja maksuprosentissa ei ole juuri muutosta, kun verrataan saman tulon veroprosenttiin viime vuonna ja kunnallisverot ovat keskimääräiset. Kun myöskään indeksit eivät korota eläkkeitä, nettoeläkkeissä ei ole suuria muutoksia vuonna 2016. Takuueläkkeen tasokorotuksen ja yleisradioveron muutoksen

seurauksena pelkkää kansaneläkejärjestelmän eläkettä saavan nettoeläke nousee reilut kolme prosenttia.

Merimieseläkejärjestelmän uudistus tulee voimaan vuoden 2016 alusta. Jatkossa merimiesten eläke-etuudet ja niiden rahoitus vastaavat nykyistä enemmän yleistä työeläkejärjestelmää. Myös merimiesten verotukseen tulee muutoksia.

Eduskunta hyväksyi marraskuussa 2015 esityksen työeläkelakien muuttamisesta. Muutokset tulevat voimaan vuoden 2017 alusta. Uudistus nostaa vanhuuseläkkeen alaikäraja asteittain, muuttaa eläkkeen karttumista ja tuo uusiksi eläkelajeiksi työuraeläkkeen ja osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen.

SUMMARY

In this review, we bring together the components which affect the determination of the total pension in 2016. Example tables describe how the total net pension is built up at different income levels. Our review surveys how the earnings-related pension, the guarantee pension and the residence-based national pension and its supplements are determined, and how the pensions are taxed in the relevant year. In connection with the taxation of pensions, we have also examined the taxation more generally and have compared the tax and contribution burden at different income levels of pension recipients in relation to that of wage earners.

At the beginning of 2016, the national pension index will decrease by 0.4 per cent year-on-year. In 2016, the full monthly amount of the national pension for a single person will be EUR 634.30 and for a married or cohabiting person EUR 562.62. An increase in the level of the guarantee pension will be made, and the full amount of the guarantee pension will rise by EUR 20.28 compared to 2015. Together with the guarantee pension, the minimum pension amount will thus be EUR 766.85 per month for both single and married or cohabiting persons.

The earnings-related pension index will remain at the same level as in 2015, so the earnings-related pensions will not change. The wage coefficient used to revalue, for instance, earnings when determining the pension will rise by 0.73 per cent.

Starting earnings-related pensions will be adjusted with the life expectancy coefficient which, for persons aged 62 in 2016 (i.e. for persons born in 1954), is 0.96800.

The income tax scale for 2016 will be mitigated by adjusting the income limits by approximately 1.2 per cent. The taxation of high earnings will tighten as the lower limit of the upper income bracket will be lowered from EUR 90,000 to EUR 72,300 (i.e., the two top income brackets will merge). By raising the earnings reduction of state taxation and the basic deduction of municipal taxation, the taxation of mid- and low-income people, in particular, will become lighter. The earnings deduction will affect the taxation of the wage-earners while the basic deduction will ease the taxation of both wage earners and retirees.

In 2016, the average municipal tax rate will be 19.87 per cent (19.84 per cent in 2015). The public service broadcasting tax will remain at 0.68 per cent, with the maximum amount remaining at EUR 143 but the lower amount rising from EUR 51 to EUR 70. For pension recipients, the tax will thus become payable when the monthly pension amounts to approximately EUR 860 (in 2015, the tax was payable when the pension was around EUR 625).

In 2016, the wage-earners' earnings-related pension contributions will remain on the 2015 level. The contribution for employees under age 53 is 5.7 per cent and for those aged 53–67 years, 7.2 per cent. The unemployment insurance contribution of wage-earners will rise from 0.65 per cent in 2015 to 1.15 per cent in 2016. The medical care contribution of health insurance will be reduced by 0.02 percentage points compared to 2015 and will be 1.30 per cent for wage earners and 1.47 per cent for retirees. The daily allowance contribution of health insurance for wage-earners will be raised to 0.82 per cent (0.78% in 2015).

The tax and contribution rates of pension recipients, when comparing with the tax rate of the same income amount in 2015 and when the municipal tax rates are average, will remain more-or-less at the same level in 2016 as in 2015. Since indexes will not raise pensions, net pensions will remain fairly unchanged in 2016. As a result of the level increase of the guarantee pension and the changes in the public service broadcasting tax, the net pension of a person receiving a pension solely from the national pension system will rise by an ample three per cent.

The reform of the seafarers' pension system will come into effect at the beginning of 2016. In the future, the pension benefits and their financing will resemble the general earnings-related pension system to a higher degree than before. The taxation of seafarers will also be amended.

In November 2015, Parliament passed a law on the reform of the earnings-related pension acts. The changes will come into force as of the beginning of 2017. As a result of the reform, the earliest eligibility ages for old-age pension will rise gradually, the accrual rates will change and two new pension types – the years-of-service pension and the partial early old-age pension – will be introduced.

SISÄLTÖ

1 Johdanto	9
2 Työeläke	11
2.1 Vanhuuseläke.....	11
2.2 Työkyvyttömyyseläke	12
2.3 Palkattomat jaksot.....	13
2.4 Indeksit.....	14
2.5 Elinaikakerroin.....	14
2.6 Perhe-eläke.....	15
2.7 Osa-aikaeläke.....	16
3 Kansaneläkejärjestelmän etuudet	17
3.1 Kansaneläke.....	17
3.1.1 Vanhuuseläkeikä	17
3.1.2 Kansaneläkkeessä huomioon otettavat tulot	18
3.2 Perhe-eläke.....	19
3.2.1 Leskeneläke	19
3.2.2 Lapseneläke.....	20
3.3 Takuueläke.....	20
3.4 Kansaneläkeindeksi	21
3.5 Asumisaikavaatimukset ja Kelan maksamien eläkkeiden suhteuttaminen asumisaikaan	21
3.6 Eläkkeensaajan asumistuki.....	22
3.7 Muut lisät	23
4 Liikenne- ja tapaturmavakuutus	24
5 Verotus	26
5.1 Vähennykset ansiotuloverotuksessa.....	26
5.2 Valtionvero ja kunnallisvero	27
5.3 Eläkkeensaajan ja palkansaajan verotus.....	28
5.4 Eläkkeensaajan palkkatulon verotus	32
5.5 Kansainväliset tilanteet	33
5.6 Pääomatuloverotus – vapaaehtoinen eläkevakuutus ja pitkäaikaissästäminen	34
6 Kokonaiseläke	36
Liitteet	41
Liite 1 Verovähennykset ansiotuloverotuksessa	41
Liite 2 Aikasarjoja.....	46
Lähteet	54

1 Johdanto

Lakisääteinen eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä asumiseen perustuvasta kansaneläkkeestä ja takuueläkkeestä. Työeläkkeen tarkoituksena on turvata työssäoloaikana saavutetun kulutustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä. Kansaneläke sekä takuueläke puolestaan takaavat vähimmäiseläkkeen sellaiselle eläkkeensaajalle, jonka työeläke on lyhyen työuran tai matalan ansiotason vuoksi jäänyt vähäiseksi, tai jolle ei ole kertynyt työeläkettä lainkaan. Kansaneläkkeeseen voidaan myös maksaa erilaisia lisäsiä. Lisäksi kokonaiseläkkeeseen voi kuulua liikenne-, tapaturma- tai sotilastapaturmavaikutuksesta maksettavaa eläkettä (SOLITA-eläkkeet).

Lakisääteiset eläkkeet, kuten myös SOLITA-eläkkeet, ovat veronalaista tuloa, jota verotetaan ansiotuloverotuksen periaatteiden mukaan.

Eläkkeensaajan toimeentulon kannalta oleellisinta on kuukausieläkkeen taso ja sen suhde edeltävään palkkatasoon. Työeläkelakeja säädettäessä 1960-luvulla eläkkeen tavoitetasoksi asetettiin 40 vuoden työuran jälkeen 40 prosenttia palkasta ja 1970-luvun eläkkeiden tasokorotuksen jälkeen 60 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Tällöin eläke myös rajattiin yhteensovituksella 60 prosenttiin työuran korkeimmasta palkasta. Vuoden 2005 uudistuksen jälkeen selkeää tavoitetta työeläkkeen tasolle on vaikea esittää, koska eläke lasketaan koko työuran palkkojen perusteella, karttumisprosentit vaihtelevat eri ikäisillä, yhteensovitus poistettiin ja elinaikakerroin vaikuttaa alkavaan eläkkeeseen.

Nettoeläkkeen suhde eläkkeelle siirtymistä edeltävään nettopalkkaan muodostuu progressiivisen verotuksen seurauksena korkeammaksi kuin bruttoperiaatteella laskettuna. Eläkkeet ovat siis keskimäärin kevyemmin verotettuja kuin palkat, koska ne ovat tasoltaan matalampia. Eläkkeiden ja palkkojen vero- ja maksurasite poikkeaa toisistaan myös erilaisten verovähennysten ja sosiaalivakuutusmaksujen takia. Pelkkää kansaneläkejärjestelmän eläkettä saava ei maksa eläkkeestä veroa.

Työeläkejärjestelmä on tullut voimaan asteittain, joten työeläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä on jatkuvasti kasvanut ja kansaneläkkeen vastaavasti vähentynyt. Vuoteen 1995 asti kansaneläkkeessä oli kaikille vakiomääräinen pohjaosa ja muiden eläketulojen määrästä riippuva lisäosa. Vuodesta 1996 alkaen eläkkeelle siirtyville kansaneläkettä ei ole enää maksettu, jos työeläke ylittää määrätyn rajan. Vuoden 2011 maaliskuusta lähtien kansaneläkejärjestelmä täydentyi takuueläkkeellä, jota maksetaan pienten kansan- ja työeläkkeiden saajille.

Vuoden 2014 lopussa pelkkää työeläkettä sai 58 prosenttia Suomessa asuvista omaeläkkeensaajista (vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläke sekä maatalouden erityiseläkkeet, osa-aikaeläke ei mukana). Eläkettä sekä kansaneläke- että työeläkejärjestelmästä sai 36 prosenttia ja pelkästään kansaneläkejärjestelmästä kuusi prosenttia. Kansaneläkettä maksettiin 590 000 henkilölle, joista 77 000 sai täyttä kansaneläkettä. Takuueläkkeen saajia vuonna 2014 oli 102 000 ja keskimäärin takuueläkettä saatiin 128,03 euroa. Yhteensä Suomessa asuvia omaeläkkeensaajia oli vuoden 2014 lopussa 1 405 000.

Vuonna 2014 Suomessa asuvien vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke oli 1 589 euroa kuukaudessa. Tästä työeläkettä oli

keskimäärin 1 426 euroa, Kelan eläkettä 143 euroa ja SOLITA-eläkettä 20 euroa. Sekä Kelan eläkettä että työeläkettä saavilla kokonaiseläke oli keskimäärin 1 027 euroa kuukaudessa, josta työeläkettä oli 731 euroa, Kelan eläkettä 287 euroa ja SOLITA-eläkettä 10 euroa. Omaeläkkeenä vain Kelan eläkettä saavien kokonaiseläke oli 742 (sisältää takuueläkkeen osuuden) euroa kuukaudessa ja pelkkää työeläkettä saavien 2 025 euroa kuukaudessa. Rahamäärät sisältävät myös eläkkeensaajan saaman mahdollisen perhe-eläkkeen. Työeläkejärjestelmän vanhuuseläkkeelle vuonna 2014 siirtyneiden keskimääräinen työeläke oli 1 806 euroa.

Palkansaajien keskiansio oli Tilastokeskuksen mukaan 3 308 euroa kuukaudessa vuonna 2014, joten samana vuonna eläkkeelle siirtyneillä keskimääräinen työeläkejärjestelmän vanhuuseläke oli noin 54 prosenttia keskipalkasta.

Tässä katsauksessa tarkastellaan kokonaiseläkkeisiin ja niiden nettotasoon vaikuttavien tekijöiden määräytymistä vuonna 2016. Työeläkkeen määräytymisen perustiedot esitetään luvussa 2. Kansaneläkkeen, sen lisien ja takuueläkkeen määräytymistä käsitellään luvussa 3, liikenne- ja tapaturmavakuutuksen mukaisia korvauksia luvussa 4 ja verotuksen periaatteita luvussa 5. Luvussa 6 on laskettu kokonaiseläkkeiden brutto- ja nettotaso- ja sekä eläkkeen suhdetta edeltävään palkkatasoon eri tulotasoilla. Myös nettoeläkkeen muutos 2006–2016 on esitetty.

2 Työeläke

Työeläkkeenä voidaan maksaa vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkettä sekä osa-aikaeläkettä. Lakisääteisen työeläkkeen määrään vaikuttavat vuosiansioiden määrä, iästä riippuva karttumisprosentti, jokaiselle syntymävuosiluokalle laskettava elinaikakerroin sekä indeksitarkistukset.

Karttunut työeläke lasketaan erikseen kultakin kalenterivuodelta vuodesta 2005 lähtien. Ennen vuotta 2005 ansaittu eläke lasketaan tuolloin voimassa olleiden lakien mukaan. Eri työeläkelakien alaisesta työskentelystä ja yrittäjätoiminnasta karttuneet eläkkeet lasketaan yhteen. Lopuksi työeläke kerrotaan elinaikakertoimella.

Työeläkkeet yhteensovitetaan lakisääteisten työtapaturma- ja ammattitautilain sekä liikennevakuutuslain mukaisten etuuksien kanssa. Ne ovat työeläkkeisiin nähden ensisijaisia, joten työeläkettä maksetaan vain siltä osin kuin työeläke on näitä suurempi.

Merimieseläkejärjestelmää uudistetaan vuoden 2016 alusta. Jatkossa merimiesten eläke-etuudet vastaavat nykyistä enemmän yleistä työeläkejärjestelmää. Merenkulkijoiden alennetuista eläkeikäjärjestelyistä, joita on noin 10 prosentilla työntekijöistä, luovutaan siirtymäajan jälkeen. Eläkeiän yhtenäistäminen tarkoittaa myös, että alennettuihin eläkeikiin liittyvistä korkeammista karttumisprosentteista luovutaan vuoden 2016 alusta alkaen.

Eduskunta hyväksyi marraskuussa 2015 esityksen työeläkelakien muuttamisesta. Esitys perustuu työmarkkinajärjestöjen sopimukseen ja muutokset tulevat voimaan vuoden 2017 alusta. Vanhuuseläkkeen alaikäraja nousee 1955 syntyneistä lähtien asteittain kolmen kuukauden vuosivauhtia vuoteen 2027 asti. Vuonna 1965 syntyneistä lähtien vanhuuseläkkeen alaikäraja sidotaan elinajanodotteeseen. Eläkkeen karttuminen muuttuu siten, että nykyiset iäkkäämpien korkeammat karttumisprosentit poistuvat ja työeläkettä alkaa karttua kaikilla 1,5 prosenttia vuosiansiosta. Työntekijän työeläkevakuutusmaksua ei enää vähennetä eläkettä kartuttavasta ansiosta. Jos eläkkeen ottamista lykätään yli alimman vanhuuseläkeiän, eläkkeeseen lasketaan 0,4 prosentin lykkäyskorotus jokaiselta lykättyltä kuukaudelta. Elinaikakerroimen laskentatapa muuttuu siinä vaiheessa kun eläkeikä sidotaan elinajan odotteeseen. Tällöin elinaikakerroin muodostuu vähemmän etuustasoa leikkaavaksi, kuin nykyisen lain mukaan tapahtuisi. Uudistuksen myötä otetaan käyttöön kaksi uutta eläkelajia. Työuraeläke perustuu vähintään 38 vuoden työskentelyyn raskaassa työssä ja osittainen varhennettu vanhuuseläke korvaa osa-aikaeläkkeen.

2.1 Vanhuuseläke

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia kunkin työssäolovuoden eläkettä kartuttavista ansioista 18–52-vuotiaana. Tämän jälkeen karttumisprosentti on 53–62-vuotiaana 1,9 ja 63–67-vuotiaana 4,5. Eläke tarkistetaan elinaikakertoimella (ks. luku 2.5).

Sosiaalietuuksien perusteena olevista ansioista (palkattomilta ajoilta) eläkettä karttuu 1,5 prosenttia. Eläkkeen kanssa rinnakkaisesta työsuhteesta ja yrittäjätoiminnasta eläkettä karttuu 1,5 prosenttia 68 vuoden täyttämiseen asti. Vanhuuseläkkeellä oleva voi työskennellä rajattomasti ilman, että eläkettä pienennetään.

Eläkkeen laskentaa varten työansiot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon ja niistä vähennetään kutakin vuotta vastaava työntekijän työeläkevakuutusmaksu.

Lakisääteisessä työeläkejärjestelmässä voi jäädä vanhuuseläkkeelle aikaisintaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

Työttömyyspäivärahaa lisäpäivärahaoikeuden perusteella saavilla pitkäaikaistyöttömillä on oikeus ansaittuun vanhuuseläkkeeseen 62-vuotiaana. Vuonna 1958 ja sen jälkeen syntyneillä vanhuuseläkkeeseen on oikeus 63-vuotiaana.

Eläkkeen ottamista voidaan lykätä yli 68 vuoden iän. Vanhuuseläkettä korotetaan 0,4 prosentilla jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkamista lykätään yli 68 vuoden iän.

2.2 Työkyvyttömyyseläke

Työeläkejärjestelmän työkyvyttömyysetuudet ovat työkyvyttömyyseläke, osatyökyvyttömyyseläke, kuntoutustuki ja osakuntoutustuki. Täyttä eläkettä maksetaan henkilölle, jonka työkyvyn menetys on vähintään 3/5 ja osaeläkettä henkilölle, jonka työkyvyn menetys on vähintään 2/5. Osatyökyvyttömyyseläke on määrältään puolet vakuutetun täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä. Kuntoutustuki myönnetään aina määrääjäksi ja se on työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen.

Työkyvyttömyyseläke koostuu työkyvyttömyyden alkamiseen mennessä karttuneesta eläkkeestä ja tulevan ajan eläkkeestä. Tulevan ajan eläke lasketaan eläketapahtumavuoden alusta sen kuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta. Tulevan ajan eläkkeen perusteena ovat pääsääntöisesti viiden eläketapahtumavuotta edeltävän vuoden ansiot. Eläkkeen karttumisprosentti tulevalta ajalta on 1,5.

Työkyvyttömyyseläke kerrotaan eläketapahtumavuonna 62 vuotta täyttävän ikäluokan elinaikakerroimella. Elinaikakerrointa sovelletaan ainoastaan työkyvyttömyyseläkkeen alkamisajankohtaan mennessä karttuneeseen eläkkeen osaan. Kertoimen vaikutus on tällöin lievempi kuin vasta vanhuuseläkkeeseen sovellettuna. Elinaikakerroin ei muutu, kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Työkyvyttömyyseläkkeeseen tai kuntoutustukeen tehdään pysyvä kertakorotus, kun eläkkeen alkamisesta on kulunut viisi täyttä kalenterivuotta. Kertakorotuksen määrä riippuu eläkkeensaajan iästä korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 24–31-vuotiailla 25 ja se laskee tästä yli 31-vuotiailla prosenttiyksikön ikävuotta kohden. Korotusvuoden alussa yli 55 vuoden ikäisille ei kertakorotusta enää tule.

Työkyvyttömyyseläkkeellä oleva voi ansaita eläkkeen rinnalla enintään 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva enintään 60 prosenttia työkyvyttömyyttä edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta. Työhönpaluu edistämislain (TyEdL) mukaan sekä täyden että osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana voi ansaita aina vähintään 743,84 euroa kuukaudessa (vuonna 2016). Lain voimassaoloa on jatkettu vuoden 2020 loppuun asti.

Kun työkyvyttömyyseläkkeensaajan työansiot ylittävät ansaintarajat, eläkkeen maksaminen keskeytetään ja eläke jätetään lepäämään vähintään kolmeksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksi vuodeksi. Sekä lepäämisen että työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaituista työansioista karttuu eläkettä 1,5 prosenttia vuosityöansioista.

2.3 Palkattomat jaksot

Eläkettä kartuttavat taulukossa 2.1 näkyvät sairaus- ja kuntoutusetuudet, vanhempainpäivärahat, työttömyysetuudet ja koulutusetuudet. Eläkkeeseen rinnastettavaa etuutta karttuu myös alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta, mistä säädetään erillislaissa. Ansiosidonnaisista sosiaalietuuksista karttuu eläkettä sen työansion perusteella, jonka mukaan kyseisen sosiaalietuuden määrä on laskettu. Sosiaalietuuden perusteena oleva työansio määritellään jokaisessa sosiaalietuuslajissa omalla tavallaan. Etuuden peruste otetaan huomioon eri tavalla laskettaessa ansaittua eläkettä ja tulevan ajan eläkettä.

Sekä tutkintoon johtaneesta opiskelusta että lapsenhoidosta karttuu erillislain mukaisista etuutta saman kiinteän euromäärän perusteella. Etuusansio otetaan huomioon tulevan ajan ansioissa kaksinkertaisena.

Eläkettä karttuu ylemmän korkeakoulututkinnon perusteella viideltä vuodelta, ammatikorkeakoulututkinnon perusteella neljältä vuodelta sekä alemman korkeakoulututkinnon ja ammatillisen perustutkinnon perusteella kolmelta vuodelta. Jos henkilö on suorittanut useampia tutkintoja, oikeus etuuteen on kuitenkin yhteensä enintään viideltä vuodelta.

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia etuuden perusteena olevasta ansiosta. Sosiaalietuuksista karttuu eläkettä silloin, kun työansioita on työuran aikana ollut vähintään 17 254,08 euroa (vuoden 2016 tasossa).

Koska etuuden peruste voi olla vuosi- tai kuukausitasoinen ja etuutta maksetaan yleensä päiväkohtaisesti, etuuden perusteet on muunnettava päiväkohtaisiksi eläkkeen laske- mista varten. Päiväkohtaiset etuuden perusteet kerrotaan etuuspäivien lukumäärällä, jotta saadaan etuuskohtainen vuosiansio.

Taulukko 2.1.

Sosiaalietuuden perusteena olevan ansion huomioon ottaminen eläkkeessä. Rahamäärät ovat vuoden 2016 tasossa.

Etuus	Sosiaalietuuden perusteesta otetaan huomioon ansaitussa eläkkeessä	Otetaan huomioon tulevan ajan eläkkeessä
Äitiys-, isyys- ja vanhempainraha	117 %	117 %
– Työnantajalle maksetulta ajalta (työnanta ja maksaa äitiysajan palkkaa)	17 %	17 %
– Vähintään	718,92 €/kk	718,92 €/kk
Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha	75 %	100 %
Kuntoutusraha (Kela, työeläkelait, LITA)	65 %	100 %
LITA-ansionmenetyskorvaukset	65 %	100 %
Aikuiskoulutustuki	65 %	100 %
Sairauspäiväraha ja erityishoitoraha	65 %	100 %
Vuorottelukorvaus	55 %	100 %
Työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha ja työmarkkinatuki	0 %	1 437,83 €/kk
Sairauspäiväraha peruspäivärahan jälkeen	0 %	1 437,83 €/kk
Kotihoidontuki	718,92 €/kk	1 437,83 €/kk
Tutkinto	718,92 €/kk	1 437,83 €/kk

2.4 Indeksit

Työuran aikaiset ansiotulot tarkistetaan eläkettä määrättäessä eläkkeen alkamisvuoden tasoon palkkakertoimella. Vuonna 2016 palkkakerroin on 1,373. Nousua edellisestä vuodesta on 0,73 prosenttia. Palkkakertoimessa palkansaajien ansiotason muutoksen paino on 0,8 ja kuluttajahintojen muutoksen paino 0,2. Palkkakertoimella tarkistetaan vuosittain myös työeläkelaeissa säädetyt rahamäärät, jotka säätelevät muun muassa eläkeläkeen mukaisen vakuuttamisen ja karttumisen ehtoja.

Maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan vuosittain tammikuun alussa työeläkeindeksillä, jossa ansiotason muutoksen paino on 0,2 ja kuluttajahintojen muutoksen paino 0,8. Vuonna 2016 työeläkeindeksi pysyy edellisvuoden tasolla eli pisteluku on 2 519. Vuoden 2015 alussa työeläke- ja kansaneläkeindekseihin tehtiin normaalista indeksien laskennasta poiketen vain 0,4 prosentin tarkistus.

Palkkakerroin ja työeläkeindeksi määrätään Tilastokeskuksen laskemien virallisten ansiotaso- ja kuluttajahintaindeksisarjojen perusteella. Ansiotasoindeksi mittaa kaikkien palkansaajien säännöllisen työajan ansioiden kehitystä. Palkkakerrointa ja työeläkeindeksiä laskettaessa ansiotasoindeksin muutoksesta vähennetään alle 53-vuotiaan palkansaajan työeläkemaksun kasvun osuus. Hintaindeksinä käytetään kansallista kuluttajahintaindeksiä. Ansiotason ja kuluttajahintojen kehitystä mitataan vuoden kolmannen neljänneksen vuosimuutoksella. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö antaa palkkakertoimen ja työeläkeindeksin vuosittain asetuksella lokakuun loppuun mennessä.

2.5 Elinaikakerroin

Vuodesta 2010 lähtien alkavat vanhuuseläkkeet on tarkistettu elinaikakertoimella, jonka avulla eläkkeet sopeutetaan automaattisesti elinajanodotteen muutoksiin.

Elinajanodotteen ollessa nousussa elinaikakerroin pienentää kuukausittain maksettavaa eläkettä, mutta ei kavenna eläkkeensaajan koko vanhuuseläkeajalta maksettavaa eläkekertymää, jos eläkkeensaaja elää elinajanodotteen pidentymistä vastaavaan ikään.

Elinaikakerroin määrätään kullekin syntymävuosiluokalle 62 vuoden iässä. Vuodelle 2016 elinaikakerroin saa arvon 0,96800 ja se koskee vuonna 1954 syntyneiden vanhuuseläkkeitä. Kerroin koskee myös tätä nuorempina eläkkeelle siirtyviä, joilla on oikeus alempaan eläkeikään. Vuoden 2016 elinaikakerrointa sovelletaan myös tänä vuonna alkaviin työkyvyttömyyseläkkeisiin, kuitenkin ainoastaan työkyvyttömyyden alkuaan mennessä karttuneeseen eläkkeen osaan.

Tänä vuonna 63–68-vuotiaana eläkkeelle siirtyvien eläke tarkistetaan ikäluokalle aiemmin vahvistetulla kertoimella. 69-vuotiaana tai vanhempana vuonna 2016 eläkkeelle jäävän eläkkeeseen elinaikakerroin ei vaikuta.

Taulukko 2.2.

Vuonna 2016 eläkkeelle siirtyvän elinaikakerroin iän mukaan.

Eläkkeellesiirtymisikä	Syntymävuosi	Elinaikakerroin	Kuukausieläkkeen pienennys, %
62	1954	0,96800	3,2
63	1953	0,97200	2,8
64	1952	0,97552	2,4
65	1951	0,97914	2,1
66	1950	0,98351	1,6
67	1949	0,98689	1,3
68	1948	0,99170	0,8
69	1947	1,00000	0,0

Elinaikakerroin vaikuttaa perhe-eläkkeeseen edunjättäjän eläkkeen kautta. Elinaikakerrointa ei sovelleta varsinaiseen perhe-eläkkeeseen vaan sen vaikutus on mukana edunjättäjän eläkkeessä, jonka pohjalta perhe-eläke on laskettu.

Elinaikakerrointa ei sovelleta kansaneläkkeen määrään. Kansaneläke ja takuueläke korvaavat osaltaan elinaikakertoimen aiheuttamaa työeläkkeen pienennystä.

2.6 Perhe-eläke

Leskeneläkettä maksetaan tietyin edellytyksin edunjättäjän aviopuolisolle ja entiselle aviopuolisolle. Samaa sukupuolta olevien rekisteröidyn parisuhteen osapuoli rinnastetaan aviopuolisoon. Lapseneläkkeeseen ovat oikeutettuja edunjättäjän alle 18-vuotiaat lapset.

Perhe-eläkkeen perusteena on edunjättäjän kuolinhetkellään saama vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke. Jos edunjättäjä ei ollut eläkkeellä tai hän oli osa-aikaeläkkeellä, perhe-eläkkeen perusteena käytetään eläkettä, jonka hän olisi saanut, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi kuolinhetkellään.

Perhe-eläke voi olla enintään edunjättäjän täyden työeläkkeen suuruinen. Leski ja lapset saavat alla olevan taulukon mukaisen osuuden edunjättäjän työeläkkeestä. Lapseneläkettä maksetaan lapsen täysi-ikäisyyteen asti tai 21 vuoden ikään saakka, jos hän opiskelee täyspäiväisesti.

Taulukko 2.3.

Perhe-eläkkeen osuudet.

Lasten lukumäärä	0	1	2	3	4–
Leskeneläke	6/12	6/12	5/12	3/12	2/12
Lapseneläkkeet	-	4/12	7/12	9/12	10/12
Yhteensä	6/12	10/12	12/12	12/12	12/12

Jos edunsaajina ei ole lapsia eikä leski ole eläkkeellä, leskelle maksetaan täyttä (6/12) leskeneläkettä kuuden kuukauden ajan. Sen jälkeen lesken omat laskennalliset työeläketulot vähentävät leskeneläkettä.

Lesken saamaa perhe-eläkettä, eli edunjättäjän eläkkeen puolikasta, vähentää se lesken eläketulo, joka ylittää 686,50 euroa kuukaudessa. Tämä leskeneläkkeen vähennyksen peruste kehittyy palkkakertoimen mukaisesti.

Vähennetty leskeneläke lasketaan seuraavan kaavan mukaisesti (ei lapsia):

$$\text{Vähennetty leskeneläke} = 0,5 \times \text{edunjättäjän eläke} - 0,5 \times (\text{lesken oma eläke} - 686,50)$$

2.7 Osa-aikaeläke

Osa-aikaeläkkeen voi saada 61–67-vuotias vakuutettu, jolla on riittävästi työuraa eläkettä edeltävinä vuosina. Osa-aikaeläkkeen hakijan on siirryttävä kokoaikatyöstä osa-aikatyöhön eikä hän saa saada muuta omaan työuraan perustuvaa eläkettä. Osa-aikatyöhön siirryttäessä ansioiden pitää pienentyä 35–70 prosenttiin aiemmista vakiintuneista ansioista.

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia vakiintuneen ansion ja osa-aikaisten ansioiden erotuksesta (työansioiden alenemasta). Eläkkeen määrä saa kuitenkin olla enintään 75 prosenttia osa-aikaeläkkeen alkamiseen mennessä karttuneesta eläkkeestä. Osa-aikaeläke tarkistetaan, jos tulot ovat kasvaneet tai vähentyneet vähintään 15 prosenttia.

Osa-aikaeläkkeen aikana työansioista karttuu vanhuuseläkettä iän mukaisten karttumisprosenttien mukaan. Ennen vuotta 1953 syntyneillä vanhuuseläkettä karttuu myös ansion alenemasta 0,75 prosenttia vuodessa.

Eläkeuudistuksen myötä osa-aikaeläkkeiden myöntäminen päättyi vuoden 2017 alussa.

3 Kansaneläkejärjestelmän etuudet

Kansaneläkejärjestelmästä maksettavat kansaneläke- ja takuueläke-etuudet turvaavat perustoimeentulon, jos työeläketurva jää pieneksi tai sitä ei ole karttunut ollenkaan. Kansaneläkejärjestelmän toimeenpanosta vastaa Kela. Kansaneläkejärjestelmän etuudet ja kansaneläkerahaston toimintakulut rahoitetaan täysin valtion budjetista.

Kansaneläkelaisissa määritellyt ja Kelan maksamat eläkkeet ovat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläke. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke määräytyvät samalla tavalla. Perhe-eläkkeen määräytymisestä on kerrottu omassa luvussaan. Takuueläke täydentää edellä mainittuja eläkkeitä, jos kokonaiseläke jää matalaksi.

Eläkkeensaajalla voi lisäksi olla oikeus asumistukeen, hoitotukeen, lapsikorotukseen tai rintamalisään.

3.1 Kansaneläke

Kansaneläkkeen määrä riippuu eläkkeensaajan ansioeläketuloista, perhesuhteista ja asumisajasta Suomessa. Kansaneläkkeen täysi määrä vuonna 2016 on yksin elävälle henkilölle 634,30 euroa kuukaudessa ja avo- tai avioliitossa asuvalle 562,62 euroa kuukaudessa. Kansaneläke pienenee eläketulojen kasvaessa siten, että täydestä kansaneläkkeestä vähennetään puolet ansioeläkkeestä. Kansaneläke alkaa pienentyä kuitenkin vasta, kun eläketulot ylittävät rajatulon, joka on 55,95 euroa kuukaudessa vuonna 2016. Pienin maksettava kansaneläke vuonna 2016 on 6,74 euroa kuukaudessa.

$$\text{Kansaneläke} = \text{täysi kansaneläke} - 0,5 \times (\text{muut eläketulot} - \text{rajatulo})$$

Taulukko 3.1.

Täysi kansaneläke vuonna 2016, euroa kuukaudessa.

	Täysi kansaneläke	Työeläke, jolla ei saa kansaneläkettä
Yksin asuva	634,30	1 311,05
Avo- tai avioliitossa	562,62	1 167,71

3.1.1 Vanhuuseläkeikä

Kansaneläkejärjestelmässä vanhuuseläkkeen ikäraja on 65 vuotta. Varhennetun vanhuuseläkkeen ja takuueläkkeen voi saada aikaisintaan 63-vuotiaana. Varhennusvähennys on 0,4 prosenttia kuukautta kohti.

Ennen vuotta 1958 syntyneellä työttömyyspäivärahaa lisäpäivärahaoikeuden perusteella saavalla pitkäaikaistyöttömällä on oikeus kansaneläkelain mukaiseen varhennusvähennyksellä vähentämättömään vanhuuseläkkeeseen 62 vuoden iässä. Tätä myöhemmin syntyneellä pitkäaikaistyöttömällä on oikeus vähentämättömään vanhuuseläkkeeseen 63 vuoden iässä.

Jos vanhuuseläkkeen haluaa lykätä alkamaan myöhemmin kuin 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, eläkettä korotetaan 0,6 prosenttia kutakin lykättyä kuukautta kohti.

3.1.2 Kansaneläkkeessä huomioon otettavat tulot

Kansaneläkettä laskettaessa otetaan eläketulona huomioon

- lakisääteiset työeläkkeet
- työnantajan järjestämät vapaaehtoiset eläkejärjestelyt
- työeläkkeen varhennetun vanhuuseläkkeen varhennusvähennys (perhe-eläkkeessä edunjättäjän varhennusvähennystä ei lisätä tuloksi)
- maatalousyrittäjien luopumistukeen sisältyvä MYEL-osa
- tapaturma- ja ammattitautilain, liikennevakuutuslain ja sotilastapaturmalain mukaiset korvaukset, mutta ei näihin maksettuja kertakorotuksia.

Kansaneläkettä laskettaessa henkilön työeläketuloa ei kuitenkaan ole

- 63 ikävuoden jälkeen tehdystä työstä karttunut työeläkkeen osa vuodesta 2005 alkaen
- työeläkkeen lapsikorotus
- työeläkkeen kuntoutuskorotus
- työeläkkeen lykkäyskorotus (ei myöskään perhe-eläkkeeseen sisältyvä)
- opiskelun ja alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ajalta karttunut osa (VEKL) (ei myöskään perhe-eläkkeeseen sisältyvä)
- työkyvyttömyyseläkkeeseen viiden vuoden jälkeen maksettava kertakorotus (ei myöskään perhe-eläkkeeseen sisältyvä).

Kansaneläkejärjestelmän leskeneläkkeessä lesken tulona otetaan huomioon työeläkejärjestelmän perhe-eläkkeen koko maksettava määrä. Myös perhe-eläkkeeseen sisältyvä edunjättäjän 63–67-vuotiaana ansaitsema 4,5 prosentin karttuma siis pienentää kansaneläkettä.

Ulkomailta maksettavat eläkkeet ja korvaukset pienentävät tietyin edellytyksin kansaneläkettä. Kansaneläkkeen määrää pienentää toisen EU-maan maksama työeläke samalla lailla kuin Suomen työeläke sovellettaessa EU:n sosiaaliturva-asetusta 883/2004.

Kansaneläkkeessä otetaan tulona huomioon ulkomailta maksettavat

- työ- ja virkasuhteeseen sekä yrittäjätoimintaan perustuvat lakisääteiset ja vapaaehtoiset työeläkkeet
- työtapaturmaan perustuvat omat eläkkeet ja perhe-eläkkeet
- liikennevahinkoon perustuvat omat eläkkeet ja perhe-eläkkeet
- sotilasvamman perustuvat perhe-eläkkeet
- maatalousyrittäjien luopumisetuuksia vastaavat etuudet
- kansaneläkettä ja kansaneläkelain mukaista perhe-eläkettä vastaavat eläkkeet.

Kansaneläkelaitos laskee kansaneläkkeen määrän käyttäen vuositasoisia euromääriä. Työeläkkeen määrä kuukaudessa kerrotaan kahdellatoista ja pyöristetään lähimpään euroon.

Rajatulot ovat laskennassa vuositasoisina. Lopullinen kansaneläke maksetaan kuukausitasoiseksi muunnettuna lähimpään senttiin pyöristettynä.

3.2 Perhe-eläke

3.2.1 Leskeneläke

Kansaneläkelain mukaiseen leskeneläkkeeseen on oikeus vain alle 65-vuotiaalla leskellä. Leskeneläkettä maksetaan silloin, kun leski ja edunjättäjä olivat avioliitossa ja he olivat menneet naimisiin ennen kuin edunjättäjä oli täyttänyt 65 vuotta. Avopuolison kuoleman jälkeen leski ei voi saada leskeneläkettä, mutta avopuolison lapset voivat saada Kelasta lapseneläkettä.

Leskeneläke muodostuu alku- ja jatkoeläkkeestä. Leskellä on oikeus alkueläkkeeseen kuuden kuukauden ajan puolison kuoleman jälkeen. Alkueläke on vakiomääräinen, eivätkä siihen vaikuta lesken omat tulot tai omaisuus. Vuonna 2016 alkueläkkeen määrä on 327,14 euroa kuukaudessa.

Jos leskellä on huollettavanaan alle 18-vuotias lapsi, lesken jatkoeläke on vähintään perusmäärän (102,47 €/kk) suuruinen ja lisäksi voidaan maksaa tuloista riippuen täydennysmäärää. Täydennysmäärää ei jää maksettavaksi, jos tulot ylittävät 1 119,55 euroa kuukaudessa (avo- tai avioliitossa olevalla 976,21 €/kk).

Jatkoeläkkeenä voidaan maksaa vain tuloista riippuvaa täydennysmäärää, jos leskellä ei ole huollettavanaan alle 18-vuotiasta lasta. Jos leskellä on tuloja enemmän kuin 55,95 euroa kuukaudessa, täydestä täydennysmäärästä vähennetään puolet ylimenevistä tuloista¹. Leskeneläkettä ei jää maksettavaksi, jos tulot ylittävät 1 106,13 euroa kuukaudessa (avo- tai avioliitossa olevalla 962,71 €/kk).

Taulukko 3.2.

Leskeneläkkeen määrä vuonna 2016, euroa kuukaudessa.

Alkueläke (6 kk)	327,14
Jatkoeläke täysimääräisenä, kun alle 18-vuotiaita lapsia	
– yksin asuva	634,30
– avo- tai avioliitossa	562,62
Jatkoeläke täysimääräisenä, kun ei alle 18-vuotiaita lapsia	
– yksin asuva	531,83
– avo- tai avioliitossa	460,15

¹ Lesken jatkoeläkkeessä tuloina otetaan huomioon 60 prosenttia työtuloista, työttömyysturvasta, sairauspäivärahasta ja lasten kotihoidontuen hoitorahasta. Täysimääräisinä otetaan huomioon lesken omat eläkkeet, leskelle puolison jälkeen maksetut perhe-eläkkeet, korkotulot ja osingot, muut pääomatulot ja YEL- ja MYEL-työtulo.

3.2.2 Lapseneläke

Lapseneläkettä maksetaan alle 18-vuotiaalle edunjättäjän omalle lapselle, ottolapselle tai lapselle, jonka elatuksesta edunjättäjä vastasi. Päätoimisesti opiskeleva 18 vuotta täyttänyt voi saada Kelalta niin sanottua koululaiseläkettä 21 vuoden iän täyttämiseen asti. Siihen kuuluu vain lapseneläkkeen perusmäärä. Jos lapsen molemmat vanhemmat tai huoltajat ovat kuolleet, lapseneläke maksetaan kummankin jälkeen erikseen.

Lapseneläkkeeseen kuuluu tuloista riippumaton perusmäärä sekä täydennysmäärä, jota maksetaan, jos muut kuin Kelan maksamat perhe- tai huoltoeläkkeet ovat alle 238,05 euroa kuukaudessa.

$$\text{Lapseneläke} = \text{perusmäärä} + (\text{täysi täydennysmäärä} - 0,5 \times (\text{muut perhe-eläkkeet} - \text{rajatulo}))$$

Taulukko 3.3.

Lapseneläke vuonna 2015, euroa kuukaudessa.

Perusmäärä	60,19
Lapsen täydennysmäärä	91,05
Täysi lapseneläke	151,24
Rajatulo = tulo, jolla saa täyden eläkkeen	55,95

3.3 Takuueläke

Takuueläke on Kelan hoitama eläke-etuus, joka on tarkoitettu pienten eläketulojen saajille. Takuueläkettä ei kuitenkaan makseta, jos henkilö saa pelkästään osa-aikaeläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä tai perhe-eläkettä. Takuueläke on veronalainen etuus ja sitä maksetaan vain Suomessa asuville henkilöille.

Vuoden 2016 alusta takuueläkkeeseen tehdään tasokorotus. Takuueläkkeen määrä nousee edellisvuodesta 20,28 euroa, kun huomioon on otettu myös kansaneläkeindeksin aleneva muutos. Takuueläke korottaa vähimmäiseläkkeen määrän 766,85 euroon kuukaudessa. Vähimmäiseläke korotetaan samaan tasoon sekä yksinasuvilla että avo- tai avioliitossa asuvilla. Pelkkää kansaneläkettä saava, puolison kanssa asuva saa takuueläkettä nimillään 204,23 euroa kuukaudessa. Pienin maksettava takuueläke on 6,74 euroa kuukaudessa. Takuueläkettä tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä.

Takuueläkkeeseen ei lasketa lykkäyskorotusta, mutta siihen sovelletaan samaa varhenuusvähennystä kuin kansaneläkkeeseen. Vanhuuseläkkeen saajalle takuueläke voidaan siten myöntää kansaneläkkeen tavoin aikaisintaan 63-vuotiaana.

Takuueläkkeen määrään vaikuttavat henkilön saamat muut, myös ulkomailta saadut, eläketulot. Siihen eivät vaikuta eläkettä saavan hoitotuki, rintamalisät eikä eläkkeen lapsikorotus. Takuueläkettä eivät myöskään pienennä ansiotulot, pääomatulot eikä omaisuus tai omaishoidon tuki. Takuueläke otetaan kuitenkin tulona huomioon eläkkeensaajan asumistukea laskettaessa.

65 vuotta täyttäneillä tai 16 vuotta täyttäneillä ja kansaneläkelain mukaisesti työkyvyttömillä maahanmuuttajilla on myös oikeus takuueläkkeeseen, jos asumisaikavaatimukset täyttyvät. Takuueläkettä voi saada 65 vuotta täyttänyt tai työkyvytön maahanmuuttaja asuttuaan Suomessa vähintään kolme vuotta.

Takuueläke = 766,85 – muut eläketulot

3.4 Kansaneläkeindeksi

Kansaneläkejärjestelmän etuuksia tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä. Vuonna 2016 kansaneläkeindeksin pisteluku on 1 631. Pisteluku laskee edellisvuodesta 0,4 prosenttia. Vuoden 2015 alussa työeläke- ja kansaneläkeindekseihin tehtiin normaalista indeksien laskennasta poiketen vain 0,4 prosentin tarkistus.

Kansaneläkeindeksi määrätään vuosittain elinkustannusindeksin perusteella. Kansaneläkeindeksin pisteluku seuraavalle vuodelle lasketaan jakamalla kuluvan vuoden kolmannen neljänneksen kuukausien (heinä-, elo- ja syyskuun) elinkustannusindeksin pistelukujen kokonaislukuna ilmoitettu keskiarvo luvulla 1,16. Kansaneläkelaitos vahvistaa seuraavan kalenterivuoden kansaneläkeindeksin pisteluvun kunkin vuoden lokakuun loppuun mennessä ja uuden indeksin mukaisia etuuksia maksetaan seuraavan vuoden tammikuun alusta lähtien.

3.5 Asumisaikavaatimukset ja Kelan maksamien eläkkeiden suhteuttaminen asumisaikaan

Kansaneläkettä ja takuueläkettä voi saada Suomessa asuva henkilö, jos hän on 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa vähintään kolmen vuoden ajan. Nuorelle henkilölle myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen ja sen perusteella myönnettävän takuueläkkeen suhteen ei edellytetä asumisaikavaatimusta.

Perhe-eläkkeen voi saada, jos edunjättäjä oli 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa vähintään kolmen vuoden ajan. Leskeneläkkeen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että myös leski on asunut Suomessa ennen edunjättäjän kuolemaa vähintään kolmen vuoden ajan 16 vuotta täytettyään ja muuttanut Suomeen vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta. Lapseneläkkeen osalta edellytetään, että lapsi on asunut Suomessa edunjättäjän kuollessa tai muuttanut Suomeen vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta.

EU:n sosiaaliturva-asetusta 883/2004 sovellettaessa eläkeoikeutta varten otetaan tarvittaessa huomioon myös henkilölle toisesta EU-maasta eläkeoikeutta ja eläkkeen laskentaa varten karttuneet ajat. Jos henkilöllä ei ole missään maassa yhden vuoden vakuutus-aikaa, hänellä on oikeus kuitenkin kansaneläkkeeseen, jos hän on viimeksi ollut vakuutettuna Suomessa ja kaikkien maiden vakuutus-aika on yhteensä vähintään kolme vuotta.

Jos asumisaikavaatimukset täyttyvät, mutta hakija tai edunjättäjä on asunut Suomessa alle 80 prosenttia 16 vuoden iän täyttämisen ja eläkkeen alkamisen tai 65 vuoden täyttämisen välisestä ajasta, suhteutetaan kansaneläke sekä leskeneläke Suomessa asuttuun aikaan. Lapseneläkettä ja takuueläkettä ei suhteuteta asumisaikaan.

3.6 Eläkkeensaajan asumistuki

Eläkkeensaajan asumistukea voi hakea pienituloisen eläkeläinen, joka asuu pysyvästi Suomessa vuokra- tai omistusasunnossa. Jos molemmat puoliset saavat asumistukeen oikeuttavia eläkkeitä, he hakevat asumistuen yhteisesti kummallekin ja tuki maksetaan heille puoliksi. Jos samassa asunnossa eläkkeensaajan kanssa asuu alle 18-vuotiaita lapsia tai muita henkilöitä kuin avio- tai avopuoliso, eläkkeensaaja voi saada yleistä asumistukea. Eläkkeensaajan asumistukea ei makseta osatyökyvyttömyyseläkkeen tai osa-aikaeläkkeen saajille, eikä vapaaehtoista eläkettä saavalle henkilölle.

Vuonna 2016 asumistukea voidaan maksaa, jos hakijalla on asumiskustannuksia vähintään 711 euroa vuodessa. Pienin maksettava asumistuki on 6,74 euroa kuukaudessa. Eläkkeensaajan asumistuki on 85 prosenttia hyväksyttävistä asumismenoista, jotka ylittävät omavastuuosuuden. Perusomavastuu on kaikilla hakijoilla 615,71 euroa vuodessa. Hakijan ja hänen puolisonsa tuloista riippuen perusomavastuun päälle voidaan laskea lisäomavastuu. Lisäomavastuu on 40 prosenttia siitä tulojen osasta, joka ylittää perhesuhteiden mukaisesti määräytyvät tulorajat. Eläkkeensaajan asumistuen suuruuteen vaikuttavat lähes kaikki omat ja puolison jatkuvasti saamat tulot. Asumistukea ei suhteuteta asumisaikaan.

$$\text{Asumistuki} = 0,85 \times (\text{hyväksytyt asumiskustannukset} - (\text{perusomavastuu} + \text{mahdollinen lisäomavastuu}))$$

Asumiskustannusten enimmäismäärät määräytyvät asuinkunnan perusteella.

Vuonna 2016 asumiskustannusten enimmäismäärät pysyvät vuoden 2015 tasolla. Asumistukeen ei ole maksettu enää lapsikorotuksia vuoden 2015 alusta lähtien.

Taulukko 3.4.

Asumiskustannusten enimmäismäärät vuonna 2016, euroa vuodessa.

	I kuntaryhmä	II kuntaryhmä	III kuntaryhmä
Yksin asuva / puoliso	7 951	7 313	6 415

Kuntaryhmä I Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa.

Kuntaryhmä II Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Lohja, Nurmijärvi, Oulu, Pori, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Tampere, Turku, Tuusula, Vaasa ja Vihti.

Kuntaryhmä III muut kunnat.

Taulukko 3.5.

Lisäomavastuun tulorajat vuonna 2016.

	€/v	€/kk
Yksin asuva	8 751	729,25
Puoliso, jolla ei oikeutta asumistukeen	12 828	1 069,00
Puoliso, jolla oikeus asumistukeen	14 056	1 171,33

Taulukko 3.6.

Enimmäismääräinen asumistuki vuonna 2016, euroa kuukaudessa.

	I kuntaryhmä	II kuntaryhmä	III kuntaryhmä
Yksin asuva / puoliso, jolla ei oikeutta asumistukeen	519,58	474,39	410,78
Puoliso, jolla oikeus asumistukeen	259,79	237,20	205,39

3.7 Muut lisät

Alla olevaan taulukkoon 3.7 on koottuna eläkkeensaajan hoitotukien, lapsikorotuksen, rintamalisien ja veteraanilisän määrät vuonna 2016. Eläkkeensaajien hoitotuesta säädetään vammaistukilaissa, ja siitä korvataan sairaan ja vammaisen eläkkeensaajan kotona asumisen kuluja ja erityiskustannuksia. Eläkkeensaajan hoitotukia ovat perus-, korotettu- ja ylin hoitotuki, joita myönnetään avuntarpeen, ohjauksen ja valvonnan tarpeen sekä erityiskustannusten määrän perusteella.

Kela myöntää lapsikorotusta eläkkeensaajille alle 16-vuotiaista lapsista. Sotaveteraanit voivat saada rintamalisää ja ylimääräistä rintamalisää. Lisäksi ylimääräistä rintamalisää ja korotettua tai ylintä hoitotukea saaville Kela maksaa veteraanilisää.

Taulukko 3.7.

Muiden lisien määriä vuonna 2016, euroa kuukaudessa.

Asumisaikaan suhteutettavat eläkkeensaajan vammaisetuudet		Asumisaikaan suhteuttamattomana maksettavat eläke-etuuden osat	
Perushoitotuki	62,25	Lapsikorotus	22,12
Korotettu hoitotuki	154,96	Rintamalisä	49,56
Ylin hoitotuki	327,67	Ylimääräinen rintamalisä	Täysi määrä 239,32 (vähintään 6,35)
		Veteraanilisä	105,13

4 Liikenne- ja tapaturmavakuutus

Vuoden 2016 alusta voimaan tulevaan uuteen työtapaturma- ja ammattitautilakiin on yhdistetty tapaturmavakuutuslaki, ammattitautilaki ja tapaturmavakuutuksen perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettu laki. Vakuutus korvaa työtapaturmista ja ammattitaudeista aiheutuneet ansionmenetykset ja sairaanhoitokulut. Lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta maksetaan päivärahaa vuoden ajan ja työkyvyttömyyden jatkuessa tämän jälkeen tapaturmaeläkettä. Kuntoutusrahaa voidaan maksaa päivärahan ja tapaturmaeläkkeen suuruisena. Vakuutuksesta maksetaan myös muun muassa tutkimus- ja hoitokustannukset, haittaraha pysyvistä haitasta, ammatillinen ja lääkinnällinen kuntoutus sekä kuolemantapauksessa hautausapu ja omaisille perhe-eläkettä.

Tapaturmavakuutuksen mukaisen päivärahan suuruus on neljän viikon ajan tapaturmapäivän jälkeen saman suuruinen kuin työntekijälle maksettu sairausajan palkka, tai se määräytyy tapaturmaa edeltäneiden neljän viikon työansioden perusteella. Neljän ensimmäisen viikon jälkeen päivärahan suuruus on 1/360 vahingoittuneen vuosityöansiosta. Päivärahaa voidaan maksaa myös osakorvauksena, jos työkyvyttömyys ja ansioiden aleneminen on osittaista. Työkyvyn alentuman tulee olla vähintään 10 prosenttia.

Täysi tapaturmaeläke on 85 prosenttia vuosityöansiosta alle 65-vuotiaalle ja 70 prosenttia vuosityöansiosta 65 vuotta täyttäneelle. Myös tapaturmaeläke voidaan maksaa osakorvauksena, jos työkyvyttömyys ja ansioiden aleneminen on vähintään 10 prosenttia.

Jos henkilö loukkaantuu liikenneonnettomuudessa, hän saa liikennevakuutuslain mukaista korvausta. Liikennevakuutuksesta korvataan muun muassa sairaanhoitokulut, ansionmenetykset, tilapäinen ja pysyvä haitta sekä lesken ja lasten elatuksen menetys. Henkilövahingoista maksettaville erilaisille korvauksille ei ole enimmäismäärää, vaan korvaus suoritetaan todellista vahinkoa vastaavana.

Jos tapaturma sattuu vanhuuseläkkeen rinnalla tehdyssä työssä, päivärahaa ja tapaturmaeläkettä maksetaan kolmen vuoden ajan, enintään 68 ikävuoden täyttämiseen asti. Päivärahaa ja tapaturmaeläkettä ei tällöin vähennetä työeläkkeestä.

Tapaturmavakuutuksen päivärahan ja liikennevakuutuksen mukaisen päivärahaa vastaavan ansionmenetyskorvauksen ajalta karttuu uutta työeläkettä.

Tapaturma- ja liikennevakuutuksesta maksettavat korvaukset ovat työeläkkeisiin nähden ensisijaisia. Ensisijaisia etuuksia ovat

- työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen ansionmenetyskorvaus tietyin poikkeuksin
- maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen ansionmenetyskorvaus tietyin poikkeuksin
- liikennevakuutuslain mukainen omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke
- liikennevakuutuksen ansionmenetyskorvaus kuntoutuksen ajalta
- sotilastapaturmalain mukainen päiväraha tai tapaturmaeläke.

Vahingoittunut saa siis työeläkettä vain siltä osin, kuin hänen työeläkkeensä on suurempi kuin tapaturmasta tai liikennevahingosta saatu ansionmenetykskorvaus. Ensisijaiset etuudet eivät kuitenkaan vaikuta vähentävästi vahinkotapahtuman jälkeisen työskentelyn perusteella karttuneeseen työeläkkeeseen.

Lakisääteinen tapaturmavakuutus on ensisijainen liikennevakuutukseen nähden.

5 Verotus

Työeläke, kansaneläke ja takuueläke ovat verotettavaa ansiotuloa. Verotonta tuloa ovat kuitenkin esimerkiksi kansaneläkkeen lapsikorotus, eläkkeensaajien hoitotuki, rintamalisä, veteraanilisä ja asumistuki.

Työnantajan järjestämä kollektiivinen lisäeläke ja kertamaksullinen eläke kuuluvat ansiotuloverotuksen piiriin.

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke on veronalaista pääomatuloa vuoden 2005 alusta voimassa olleen lain mukaan. Aikaisemmin vapaaehtoinen eläkevakuutus kuului ansiotuloverotuksen piiriin. Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen perusteella maksettava eläke verotetaan ansio- tai pääomatulona sen mukaan, miten vastaava vakuutusmaksu on vähennetty.

5.1 Vähennykset ansiotuloverotuksessa

Tuloista on oikeus vähentää niiden hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot sekä valtionverotuksessa valtionverotuksen vähennykset ja kunnallisverotuksessa kunnallisverotuksen vähennykset.

Ansiotuloista tehtävien vähennysten lisäksi verosta tehtäviä vähennyksiä ovat työtulovähennys, valtionverotuksen invalidivähennys, elatusvelvollisuusvähennys, kotitalousvähennys, alijäämähyvitys ja erityinen alijäämähyvitys. Tässä on käsitelty vain muutamia eläkkeensaajan ja palkansaajan oleellisia vähennyksiä. Vähennyksistä on kerrottu lisää liitteessä 1.

Eläkkeensaaja voi saada kunnallisverotuksessa eläketulovähennyksen ja perusvähennyksen sekä valtionverotuksessa eläketulovähennyksen ja mahdollisen invalidivähennyksen. Kunnallisverotuksen invalidivähennys lasketaan vain, jos verovelvollisella on muuta ansiotuloa kuin eläketuloa. Perusvähennyksen enimmäismäärää korotettiin 50 eurolla 3 020 euroon vuoden 2016 alusta.

Kunnallisverotuksen eläketulovähennys määräytyy kansaneläkkeen täyden määrän perusteella. Siten se muuttuu kansaneläkkeen indeksikorotusten ja tasokorotusten seurauksena. Indeksien laskiessa kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä laskee 30 eurolla ja on 9 110 euroa vuonna 2016.

Valtionverotuksessa eläketulovähennyksen kasvattamisella on pyritty keventämään eläketulojen verotusta 2000-luvun loppupuolelta lähtien. Valtionverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä laski edellisvuoden 12 540 eurosta 12 230 euroon. Valtionverotuksen eläketulovähennystä alentaa tuloveroasteikon alarajan nousu sekä kansaneläkeindeksin lasku. Eläketulovähennyksen vuoksi valtionverotus kohdistuu vuonna 2016 yli 1 986 euron kuukausieläkkeisiin.

Taulukko 5.1.

Eläketulovähennyksen täysi määrä sekä vuosituloaraja, josta alkaen eläkkeensaaja alkaa maksaa veroa ja vuosituloaraja, josta alkaen vähennystä ei saa enää lainkaan.

	Täysi vähennys	Eläke, josta alkaen veroa	Eläke, josta ei enää vähennystä
Kunnallisverotus	9 110	11 071	25 980
Valtionverotus	12 230	23 827	40 026

Valtionverotuksessa alin verotettava eläketulo laski noin 171 euroa edellisvuodesta 23 827 euroon. Eläketulovähennyksen sekä perusvähennyksen johdosta pienituloisen eläkkeensaaja ei maksa kunnallisveroa alle 11 071 euron vuosieläkkeestä (923 €/kk). Eläketulovähennys ulottuu 25 980 euron vuosituloihin (2 165 €/kk) asti.

Palkansaaja saa tulonhankkimisvähennyksen sekä kunnallisverotuksessa perusvähennyksen ja ansiotulovähennyksen ja valtionverotuksessa työtulovähennyksen. Palkansaajan maksamat työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksu sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksu ovat vähennyskelpoisia verotuksessa.

Vuonna 2016 valtionverotuksen työtulovähennys nousi 11,8 prosenttiin (edellisenä vuonna 8,6 %) ansiotulojen 2 500 euroa ylittävästä osasta. Vähennyksen enimmäismäärä nousi 235 eurolla 1 260 euroon. Puhtaan ansiotulon ylittäessä 33 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 1,46 prosentilla (aikaisemmin 1,2 %) puhtaan ansiotulon 33 000 euroa ylittävältä osalta. Työtulovähennyksen muutoksilla kevennetään erityisesti pieni- ja keskituloisten palkansaajien verotusta, mutta se ulottuu vielä 120 000 euron vuosituloihin asti.

5.2 Valtionvero ja kunnallisvero

Valtion tuloveroa suoritetaan verotettavasta ansiotulosta progressiivisen tuloveroasteikon mukaan. Vuonna 2016 tuloveroasteikon tuloarajoja korotettiin ansiotason nousua ja inflaatiota vastaavasti 1,2 prosentilla. Suurten ansiotulojen verotus kiristyy, kun ylimmän tuloluokan alaraja laski 90 000 eurosta 72 300 euroon, jolloin kaksi ylintä tuloluokkaa yhdistyivät. Ylimpien tuloluokkien yhdistymisen on tarkoitus koskea vuosia 2016 ja 2017. Vuonna 2018 ylimmän tuloluokan eli niin sanotun solidaarisuusveron alarajan on tarkoitus nousta takaisin nykyiselle tasolle. Vuonna 2013 tuloveroasteikkoon väliaikaisesti lisätty, alun perin yli 100 000 euron vuosituloja koskenut ylin tuloluokka on tarkoitus säilyttää vuoteen 2019 asti.

Korkeista eläketuloista maksetaan lisävero, joka on kuusi prosenttia yli 45 000 euron vuosieläketulosta.

Taulukko 5.2.

Valtion tuloveroasteikko vuonna 2016.

Verotettava tulo, €	Vero alarajan kohdalla, €	Vero alarajan ylittävästä tulo osasta, %
16 700–25 000	8,00	6,50
25 000–40 800	547,500	17,50
40 800–72 300	3 312,50	21,50
72 300–	10 085,00	31,75

Yleisradioveron määrä on 0,68 prosenttia puhtaan ansiotulon ja puhtaan pääomatulon yhteismäärästä, kuitenkin enintään 143 euroa. Vuonna 2016 pienimmän maksettavan veron määrä nousee 51 eurosta 70 euroon, mistä johtuen yleisradioveroa maksetaan vuonna 2016 vasta noin 860 euron kuukausieläkkeestä, kun edellisvuonna yleisradioveroa maksettiin jo 625 euron kuukausieläkkeestä.

Ansiotulosta suoritetaan kunnallisveroa kotikunnalle kunnan tuloveroprosentin perusteella. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti on 19,87, joka on 0,03 prosenttiyksikköä enemmän kuin viime vuonna. Sairaanhoidomaksu lasketaan kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta. Palkansaajan sekä eläkkeensaajan sairaanhoidomaksu laski viime vuodesta 0,02 prosenttiyksikköä ja on palkansaajalla 1,3 prosenttia ja eläkkeensaajalla 1,47 prosenttia.

Kirkollisveron määrä lasketaan kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta seurakunnan tuloveroprosentin mukaan. Keskimääräinen kirkollisvero on sama kuin viime vuonna, 1,43 prosenttia. Kirkollisvero ei enää ole pääsääntöisesti mukana jäljempänä esitettyissä laskelmissa sen vuoksi, että kirkkoon kuulumisen ja siten veron maksaminen on vapaaehtoista.

Taulukko 5.3.

Kuntien tuloveroprosentit sekä sairausvakuutuksen sairaanhoidomaksu vuonna 2016.

	Kunnallisveroprosentti
Helsinki	18,50
Espoo	18,00
Vantaa	19,00
Tampere	19,75
Oulu	20,00
Turku	19,50
Keskimäärin koko maa	19,87
Palkansaajan sairaanhoidomaksu	1,30
Eläkkeensaajan sairaanhoidomaksu	1,47

5.3 Eläkkeensaajan ja palkansaajan verotus

Lakisääteisten eläkkeiden verotus määräytyy pääosin samoin kuin muidenkin ansiotulojen verotus. Eläketulon ja palkkatulon vero- ja maksurasite eroavat kuitenkin erilaisten verovähennysten ja sosiaalivakuutusmaksujen takia.

Eläketulosta myönnetään eläketulovähennys. Palkansaaja saa puolestaan tulonhankkimisvähennyksen ja työtulovähennyksen sekä maksaa työeläkemaksua (5,7/7,2 %), työttömyysvakuutusmaksua (1,15 %) sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksua (0,82 %), jotka ovat vähennyskelpoisia verotuksessa.

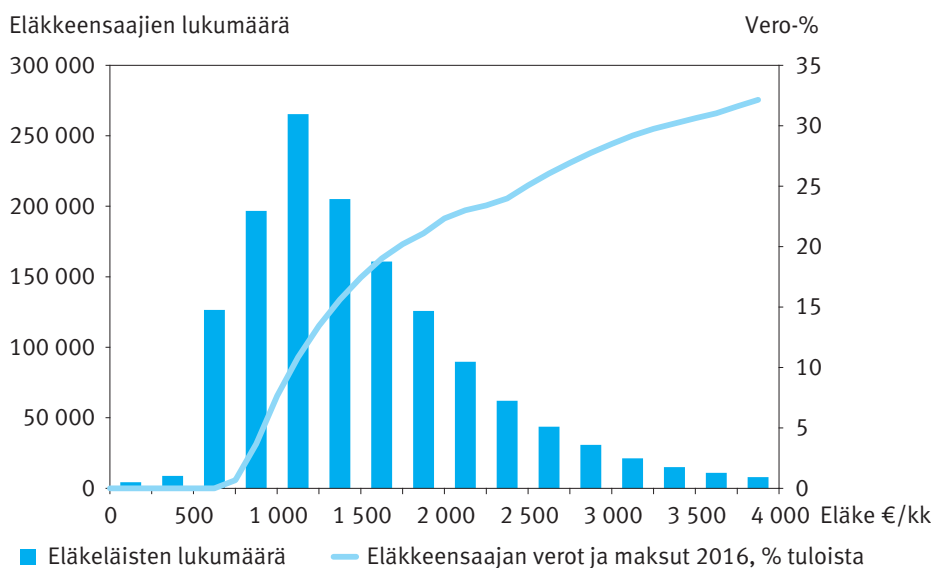
Vuonna 2016 voimaanastuvaan merimieseläkejärjestelmän uudistukseen liittyy muutoksia merimiesten työeläkemaksussa ja verotuksessa. Vakuutetun työeläkemaksu, joka on verotuksessa vähennyskelpoinen, on jatkossa TyEL:n mukainen, kun työntekijä aiemmin

maksoi puolet kokonaismaksusta (11,4 % vuonna 2015). Vakuutettujen tulotason säilyttämiseksi ja eläkejärjestelmään tehtävien muutosten kompensoimiseksi myös verotuksen merityötulovähennys muuttuu.

Kuviossa 5.1 näkyy, että eläkkeensaajia on eniten tulotasolla, jolla eläkkeestä ei makseta veroa tai veroprosentti on pieni. Runsaalla 40 prosentilla eläkeläisistä eläke jää alle 1 250 euron ja verot alle 11 prosentin. Yli 2 500 euron eläkettä saavia ja yli 24 prosentin veroja maksavia eläkkeensaajia on noin 10 prosenttia eläkeläisistä. Yli 4 000 euron eläkettä saa pari prosenttia, jolloin veroja maksetaan yli 32 prosenttia.

Kuvio 5.1.

Suomessa asuvien omaeläkkeensaajien (ei osa-aikaeläke) kokonaiseläkejakauma 31.12.2014 sekä eläkkeensaajan vero- ja maksuprosentti vuonna 2016.

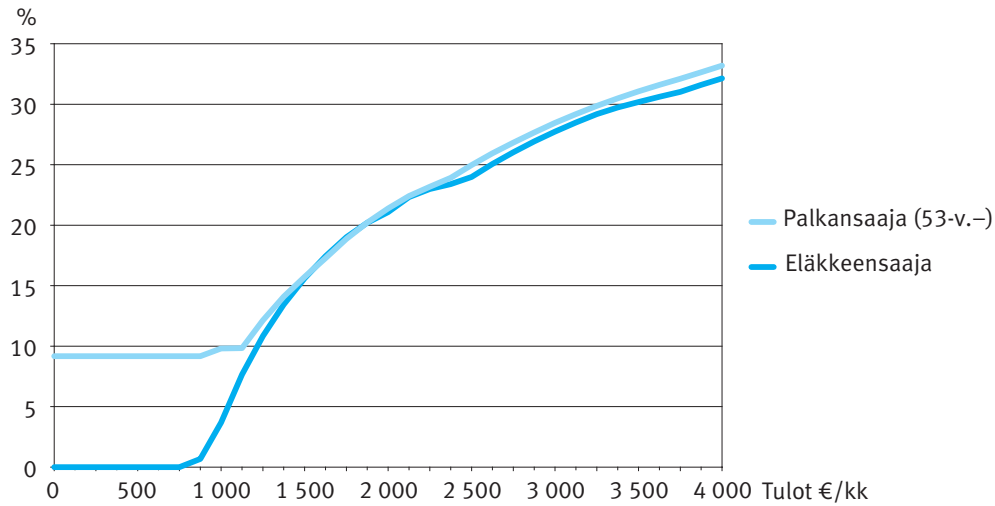
Seuraavissa kuvissa ja taulukoissa on verrattu palkansaajan ja eläkkeensaajan verotusta eri tulotasoilla. Eläkkeensaajan veroprosentti oli vuosina 2008–2012 pääosin matalampi kuin palkansaajan vero- ja maksuprosentti, jossa on otettu huomioon myös palkansaajan työeläkemaksu (53–67-v.) ja työttömyysvakuutusmaksu. Vuodesta 2013 alkaen yli 45 000 euron eläkkeestä on peritty kuuden prosentin lisäveroa, jolla suurten eläkkeiden verotus nostettiin palkansaajan (53 v. täytt.) vero- ja maksuprosentin tasolle.

Eläke- ja palkkatulojen vero- ja maksuprosentin muutos edellisvuodesta vaihtelee eri tulotasoilla. Kun verrataan saman tulon veroprosenttiin viime vuonna ja kunnallisverot ovat keskimääräiset, eläkkeensaajan vero- ja maksuprosentissa ei ole suuria muutoksia viime vuoteen verrattuna. Yleisradioveroa maksetaan vuonna 2016 noin 860 euron eläketuloista alkaen, kun sitä viime vuonna maksettiin jo 625 euron tuloista, joten tällä tulovälillä verotus kevenee 0,68 prosentin yleisradioveron verran. Yli 7 000 euron kuukausieläkkeiden verotus kiristyy enimmillään noin 0,2 prosenttiyksikköä.

Pienten palkkatulojen (n. 1 000–2 000 €/kk) vero- ja maksuprosentti kevenee noin prosenttiyksikön. Tätä korkeammilla tulotasoilla kevennys pienenee ja noin 7 000 kuukausipalkasta alkaen verotus kiristyy enimmillään noin 0,4 prosenttiyksikköä.

Kuvio 5.2.

Palkansaajan (53 v. täytt.) ja eläkkeensaajan verot ja maksut vuonna 2016, prosenttia tuloista.
(Kuukausitulo on vuositulo/12).

Taulukko 5.4.

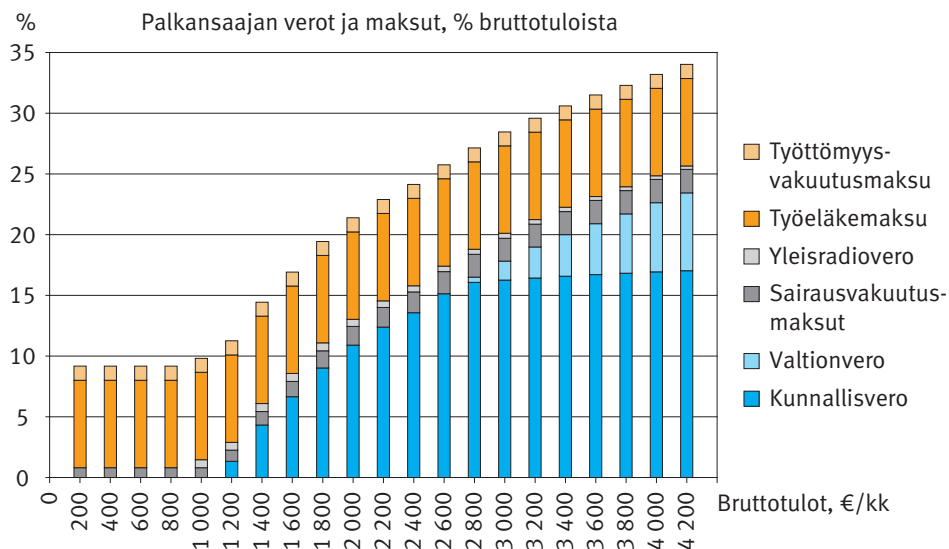
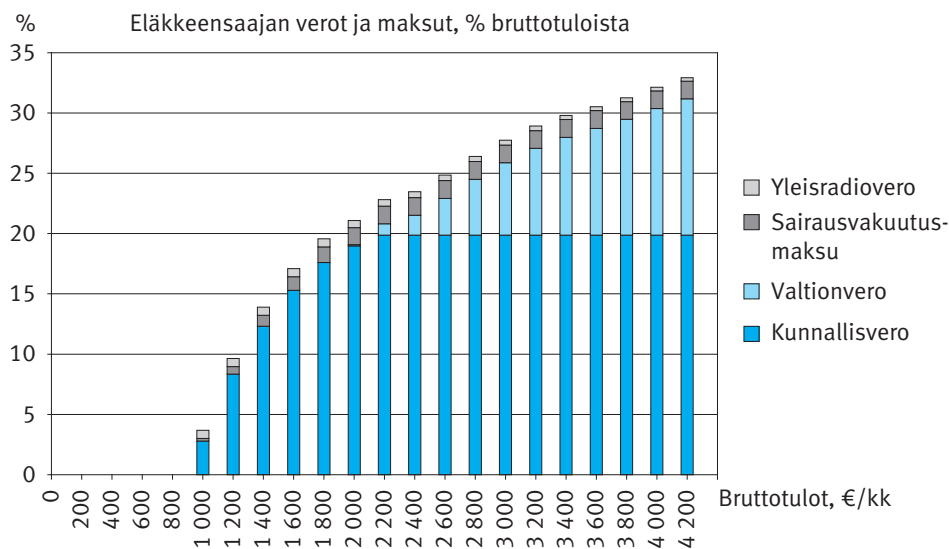
Verot ja maksut vuonna 2016, prosenttia tuloista.

Tulot kk (vuositulo/12)	Eläkkeensaaja	Palkansaaja alle 53-v.	Palkansaaja 53-v.-
500	0	7,7	9,2
750	0	7,7	9,2
1 000	3,7	8,3	9,8
1 250	10,8	11,0	12,1
1 500	15,6	14,6	15,7
1 750	19,0	17,8	18,9
2 000	21,1	20,4	21,4
2 250	23,0	22,1	23,2
2 500	24,0	24,1	25,0
2 750	26,0	25,9	26,8
3 000	27,7	27,5	28,5
3 500	30,2	30,1	31,1
4 000	32,1	32,3	33,2
5 000	35,5	35,8	36,6
6 000	37,7	38,1	38,9
7 000	40,7	40,3	41,0
8 000	43,0	42,6	43,3
10 000	46,2	45,7	46,4
15 000	50,5	49,3	50,0

Kuviossa 5.3 näkyy eläkkeen- ja palkansaajan verojen ja maksujen rakenne eri tulotasoilla. Palkansaaja maksaa alle verotettavan tulon jäävistä tuloista työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksua. Korkeammilla tulotasoilla kokonaisprosentti on eläkkeen- ja palkansaajalla lähes samalla tasolla, mutta palkansaajalla tähän sisältyy työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksut, joten kunnallis- ja valtionveron osuus jää pienemmäksi kuin eläkkeensaajalla.

Kuvio 5.3.

Eläkkeensaajan ja palkansaajan (53. v täytt.) verojen ja maksujen rakenne eri tulotasoilla vuonna 2016, prosenttia bruttotuloista.

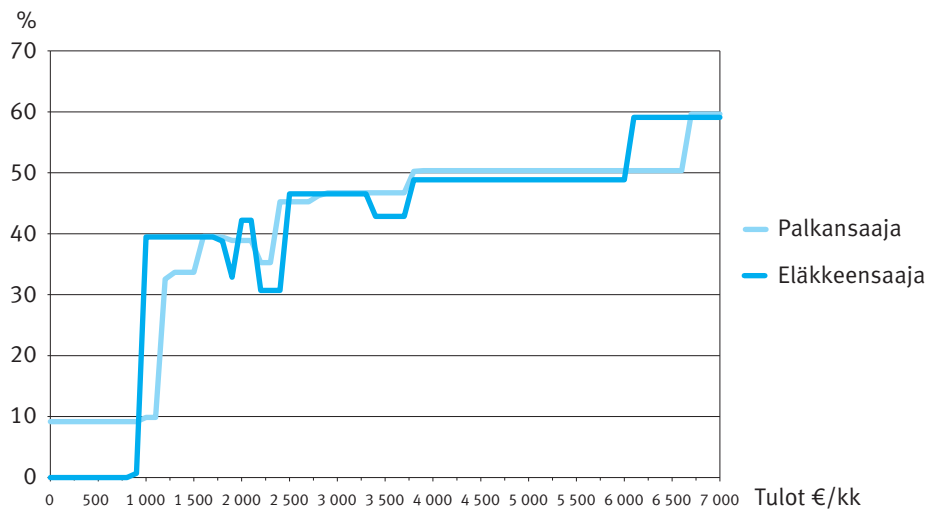
Kuviossa 5.4 on esitetty palkansaajan ja eläkkeensaajan tulonlisäyksestä veroihin ja maksuihin menevä osuus eri tulotasolla. Eläkkeensaajan marginaalivero käyttäytyy pääsääntöisesti samoin kuin viime vuonna. Kunnallisverotuksen eläketulovähennys ja perusvähennys pienenevät tulojen kasvaessa, joten eläkkeiden verotus kiristyy voimakkaasti 1 000–1 700 euron tulotasolla. Tällä tuloalueella eläkkeensaaja maksaa tulonlisäyksestä veroa noin 40 prosenttia.

Marginaaliveroaste nousee vajaaseen 47 prosenttiin 2 500 euron kuukausituloilla kun valtionveroasteikossa noustaan (vähennysten jälkeen) toiselle portaalle. Lisätulosta maksetaan korkeaa veroa tällä tulotasolla myös, koska valtionverotuksen eläketulovähennys pienenee tulojen kasvaessa ja loppuu noin 3 300 euron tuloilla.

Yli 3 750 euron kuukausituloilla eläketulon marginaalivero nousee vuonna 2013 voimaan tulleen eläketulon lisäveron seurauksena noin 49 prosenttiin. Veroasteikon ylimmän tuloajan ylityessä reilun 6 000 euron kuukausituloilla eläketulon marginaalivero nousee 59 prosenttiin.

Kuvio 5.4.

Palkansaajan ja eläkkeensaajan marginaaliveroaste vuonna 2016 eri tulotasolla.

5.4 Eläkkeensaajan palkkatulon verotus

Eläkkeensaajan palkkatuloa verotetaan kuten palkkatuloa yleensäkin. Muut ansiotulot pienentävät eläketulovähennystä; kun vähennys pienenee, veroprosentti kasvaa. Toisaalta palkkatulosta saa tulonhankkimisvähennyksen sekä ansiotulovähennyksen ja työtulovähennyksen. Palkasta peritään palkansaajan maksut. Työttömyysvakuutusmaksua ei peritä 65 vuotta täyttäneen saamasta palkasta eikä työeläkemaksua ja sairausvakuutuksen päivärahamaksua 68 vuotta täyttäneen saamasta palkasta.

Taulukossa 5.5 näkyy eläkkeensaajan verotus, kun hänellä on eläkkeen lisäksi palkkatuloja. Taulukosta näkyy myös, kuinka suuri osa eläkkeensaajan palkasta menee veroihin ja maksuihin. Taulukon laskelmissa ei ole otettu huomioon invalidivähennyksiä, joihin henkilöllä olisi oikeus työkyvyttömyyseläketapauksessa.

Taulukko 5.5.

Eläkkeensaajan (53–64-v.) palkkatulon verot ja maksut vuonna 2016.

Eläke	Palkka /vuosi	Kokonais- tulot /vuosi	Verot ja maksut palkasta, %	Vero- ja maksu- prosentti	Veroprosentti, jos koko- naistulot koostuisivat vain	
					eläkkeestä	palkasta
1 000 €/kk (12 000 €/ vuosi)	0	12 000		3,7	3,7	9,8
	6 000	18 000	28,3	11,9	15,6	15,7
	12 000	24 000	28,0	15,9	21,1	21,4
	18 000	30 000	32,1	20,8	24,0	25,0
1 500 €/kk (18 000 €/ vuosi)	0	18 000		15,6	15,6	15,7
	6 000	24 000	29,0	19,0	21,1	21,4
	12 000	30 000	26,4	19,9	24,0	25,0
	18 000	36 000	33,8	24,7	27,7	28,5
2 000 €/kk (24 000 €/ vuosi)	0	24 000		21,1	21,1	21,4
	6 000	30 000	27,0	22,3	24,0	25,0
	12 000	36 000	30,4	24,2	27,7	28,5
	18 000	42 000	37,1	27,9	30,2	31,1
2 500 €/kk (30 000 €/ vuosi)	0	30 000		24,0	24,0	25,0
	6 000	36 000	37,9	26,3	27,7	28,5
	12 000	42 000	36,2	27,5	30,2	31,1
	18 000	48 000	40,0	30,0	32,1	33,2
3 000 €/kk (36 000 €/ vuosi)	0	36 000		27,7	27,7	28,5
	6 000	42 000	38,6	29,3	30,2	31,1
	12 000	48 000	35,4	29,7	32,1	33,2
	18 000	54 000	39,6	31,7	34,0	35,1

Vero- ja maksuprosentit eroavat sen mukaan kuinka suuri osuus kokonaistulosta on eläketuloa ja palkkatuloa. Eläketulovähennys on sitä pienempi, mitä enemmän palkkatuloja henkilö saa. Työtulo- ja ansiotulovähennys sen sijaan kasvavat (enimmäismäärään asti) palkkatulojen lisääntyessä. Vähennysten yhteisvaikutuksena veroprosentti on eläke- ja palkkatulon yhdistelmästä pienempi, kuin jos sama kokonaistulo koostuisi pelkästään palkasta tai eläkkeestä.

Mitä suurempi osuus kokonaistulosta on eläketuloa, sitä suurempi on kokonaisveroprosentti tarkastelluilla tuloilla. Taulukossa esimerkiksi 24 000 euron tulojen koostuessa puoliksi eläkkeestä ja puoliksi palkasta, veroprosentti on 15,9. Kun samasta kokonaistulosta kolme neljäsosaa on eläkettä, veroprosentti on 19,0 ja kun kokonaan eläkettä, 21,1.

5.5 Kansainväliset tilanteet

Ulkomailla pysyvästi asuvien eli rajoitetusti verovelvollisten Suomesta saamia eläkkeitä alettiin vuodesta 2006 alkaen verottaa samalla tavalla kuin Suomessa asuvien eläkkeitä. Veroprosentti, vähennykset ja veroilmoitusmenettely ovat samat kuin Suomessa asuvilla. Aiemmin ulkomailla asuvien eläkkeistä perittiin 35 prosentin lähdevero. Ulkomai-

sen eläkkeensaajan kaikki verot, myös keskimääräisen kunnallisveroprosentin mukainen laskennallinen kunnallisvero, menevät valtiolle.

Joissain tilanteissa Suomen ja henkilön asuinvaltion välisen verosopimusten perusteella eläkettä ei veroteta lainkaan Suomessa, vaan ainoastaan eläkkeensaajan asuinvaltiossa.

Ulkomailta maksettava eläke on usein verotettu jo maassa, josta eläkettä maksetaan. Tällöin Suomessa ei määrätä eläkkeestä tuloveroa, mutta eläke korottaa Suomesta saadun tulon veroa. Joistain maista saatua eläkettä ei veroteta kyseisessä maassa ja silloin Suomi verottaa eläkkeen normaalisti.

Yksittäisestä maasta saadun eläkkeen verokohtelu selviää Suomen ja kyseisen maan välisestä verosopimuksesta, jotka tehdään kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi. Suomella on sopimus yli 60 valtion kanssa. Ulkomaisesta eläkkeestä määrätään tavallisesti Suomessa vakuutetun eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu.

EU:n virkamiehelle maksamasta eläkkeestä ei peritä Suomessa veroa. Jos eläkeoikeus EU:sta on siirretty Suomen työeläkejärjestelmään, eläke on kokonaisuudessaan veronalaisista ansiotulona muiden työeläkejärjestelmään perustuvien eläkkeiden tapaan.

5.6 Pääomatuloverotus – vapaaehtoinen eläkevakuutus ja pitkäaikaissäästäminen

Verotettavasta pääomatulosta maksetaan veroa 30 prosenttia, ja yli 30 000 euron osalta 34 prosenttia. Alempi verokanta ja tuloaraja säilyvät viime vuoden tasolla ja ylemmässä verokannassa on prosenttiyksikön korotus.

Myös vapaaehtoisten eläkevakuutusten verotus on ollut kokonaisuudessaan pääomatuloverotuksen piirissä vuodesta 2006 lähtien. Vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäästämissopimusten maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että eläkettä maksetaan aikaisintaan työntekijän eläkelain mukaisesta lykättyyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttavasta iästä eli 68 ikävuodesta alkaen. Ikäraja nousi 68 vuoteen vuoden 2013 alussa aiemmasta 63 vuodesta. Ennen vuotta 2013 aloitettujen vapaaehtoisten eläkevakuutusten ja ps-tilien maksut ovat vähennyskelpoisia aiempien sääntöjen mukaisesti.

Kiristykset koskevat myös kollektiivista lisäeläkevakuutusta, mikäli työntekijä maksaa osan vakuutusmaksuista. Jos työnantaja maksaa maksut kokonaisuudessaan, eläkkeen alkamisikä voi olla alempi. Työnantajan järjestämän lisäeläketurvan kautta saatua eläkettä verotetaan ansiotulona.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuja on oikeus vähentää pääomatulosta 5 000 euroa vuodessa. Jos työnantaja on ottanut verovelvolliselle tällaisen vakuutuksen, itse otetun vakuutuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuja voi vähentää enintään 2 500 euroa.

Varoille kertyvää tuottoa ei veroteta säästämisaikana. Eläkeiän täytyttyä suoritus luetaan saajan pääomatuloksi. Eläkevakuutusta ei voida takaisinostaa tai pitkäaikaissopimuksen säästömäärää nostaa ennen eläkeikää kuin vähintään vuoden kestäneen työttömyyden, pysyvän työkyvyttömyyden, osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen perusteella maksettava eläke verotetaan ansio- tai pääomatulona sen mukaan, miten vastaava vakuutusmaksu on vähennetty. Vanhasta eläkevakuutuksesta (otettu ennen 6.5.2004) verotetaan ansiotulona se osa eläkkeestä, joka on kertynyt ennen vuotta 2006 maksetuista maksuista ja pääomatulona se osa, joka vastaa vuodesta 2006 alkaen maksettuja maksuja.

6 Kokonaiseläke

Kuten edellä on kuvattu, lakisääteinen eläketurva muodostuu työeläkkeestä ja asumiseen perustuvasta kansaneläkkeestä sekä takuueläkkeestä. Työtapaturmassa tai liikenteessä loukkaantuneelle voidaan maksaa myös liikenne- tai tapaturmavakuutuksen korvauksia, jotka ovat ensisijaisia työeläkkeisiin nähden. Työeläkettä maksetaan siis vain siltä osin, kuin se on ensisijaista etuutta suurempi.

Työeläkkeen tarkoituksena on turvata työssäoloaikana saavutetun kulutustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä ja eläkeaikana. Kansaneläkkeen ja takuueläkkeen tarkoituksena on taata vähimmäiseläke sellaiselle eläkkeensaajalle, jonka työeläke lyhyen työuran tai matalan ansiotason vuoksi on jäänyt vähäiseksi tai jolla ei ole oikeutta työeläkkeeseen lainkaan.

Kansaneläke pienenee eläketulojen kasvaessa siten, että täydestä kansaneläkkeestä vähennetään puolet ansioeläkkeestä (ks. luku 3.1). Kun työeläketulot ovat yksinasuvalla yli 1 311 euroa ja puolison kanssa asuvalla yli 1 168 euroa kuukaudessa, ei kansaneläkettä enää makseta.

Kuviossa 6.1 on esitetty työeläkkeen, kansaneläkkeen sekä takuueläkkeen muodostama eläkkeensaajan kokonaiseläke työuran aikaisen palkan mukaan. Eläkkeensaajalle voidaan myöntää myös tulovähenteistä asumistukea, joka on kokonaiseläkkeen lisäksi mukana kuviossa 6.2.

Asumistuki on laskettu olettaen, että asumiskustannukset ovat 492 euroa kuukaudessa (arvio keskimääräisistä asumiskustannuksista vuonna 2016). Eläkkeensaajien asumistukea sai vuoden 2014 lopussa 191 400 henkilöä ja keskimääräinen asumistuki oli 214 euroa kuukaudessa.

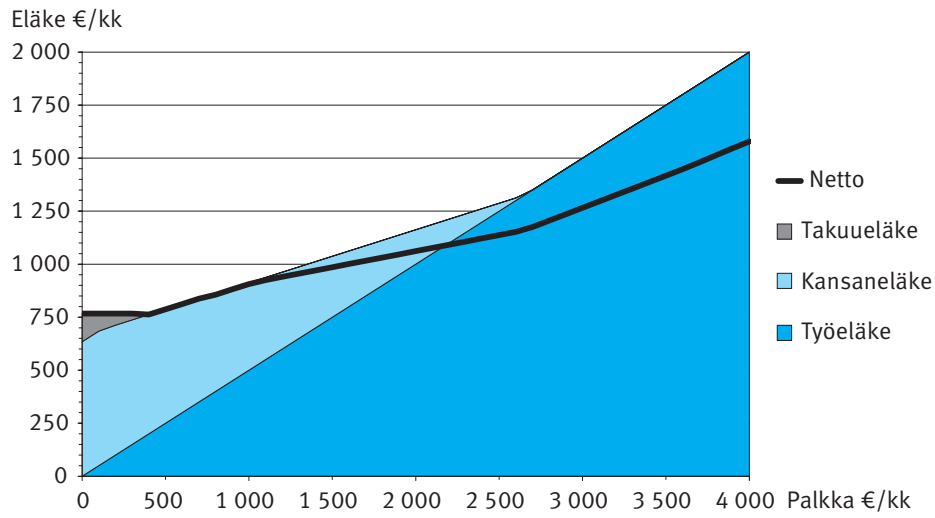
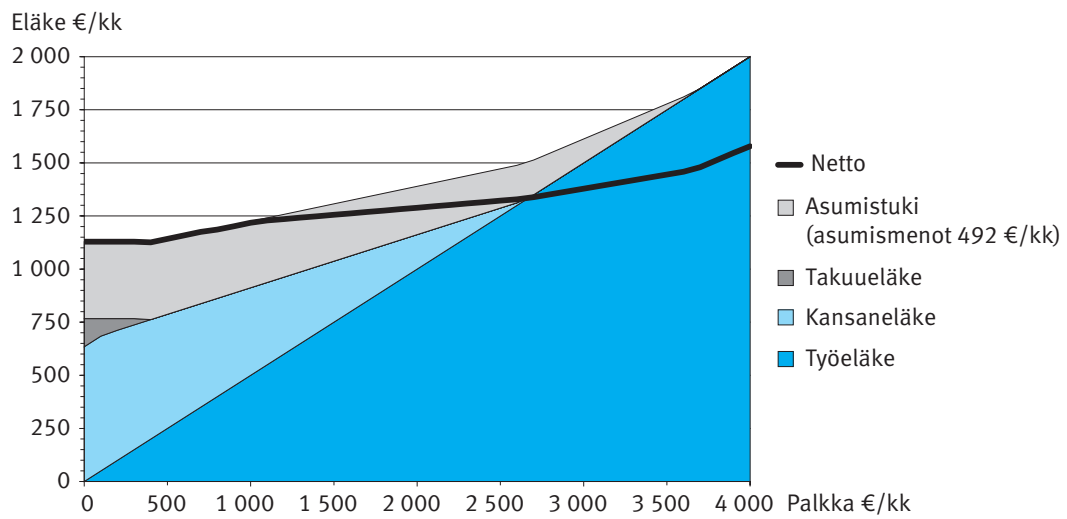
Kuvioissa 6.1 ja 6.2 työeläke on 50 prosenttia palkasta ja kyseessä on yksin asuva eläkkeensaaja. Kansaneläke sekä takuueläke alkavat 65-vuotiaana. Kuvioissa on oletettu, että kaikki työeläke on kansaneläkkeessä huomioonotettavaa tuloa.

Työ- ja kansaneläkejärjestelmä täydentävät toisiaan myös perhe-eläkkeen osalta. Lapsi ja alle 65-vuotias leski voivat saada samaan aikaan sekä Kelan että työeläkejärjestelmän perhe-eläkettä. Leski ja lapsi voivat saada perhe- tai huoltoeläkettä myös tapaturma- tai liikennevakuutuksesta. Jos nämä perhe-eläkkeet antavat riittävän toimeentulon, Kela ei maksa perhe-eläkkeen täydennysmäärää (ks. luku 3.2).

Seuraavilla esimerkeillä on kuvattu yksityisen puolen työntekijän työ-, kansan- ja takuueläkkeestä koostuvaa kokonaiseläkettä brutto- ja nettotasoisena.

Verotus on laskettu olettaen, että samaa kuukausituloa on saatu koko vuoden ajan. Verotuksessa kuntien tuloveroprosentiksi on oletettu keskimääräinen kunnallisveroprosentti 19,87. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu palkansaajalla on 1,30 prosenttia ja päivärahamaksu 0,82 prosenttia. Eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu on 1,47 prosenttia. Työntekijän työeläkevakuutusmaksuksi on oletettu 53 vuotta täyttäneen maksu 7,2 prosenttia.

Asumistuen laskennassa asumiskustannuksiksi on oletettu 492 euroa kuukaudessa (arvio asumistukea saavien keskimääräisestä asumiskustannuksesta vuonna 2016).

Kuvio 6.1.*Kokonaiseläke vuonna 2016.***Kuvio 6.2.***Työeläke, kansaneläke, takueläke ja asumistuki vuonna 2016.*

Esimerkki 6.1.

Eläke 65-vuotiaana vuonna 2016.

Brutto- palkka (BP) €/kk	Netto- palkka (NP)	Työ- eläke	Työ- eläke 4,5 %	Kansan- eläke + takuu- eläke	Kokonaiseläke					
					Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+ asu- mistuki	% NP:sta
0	0	0	0	634+133	767	-	767	-	1 129	-
250	227	122	22	601+21	767	307	767	338	1 129	497
500	454	245	44	540	829	166	829	182	1 169	258
750	681	367	66	479	912	122	906	133	1 218	179
1 000	902	490	88	417	995	100	960	106	1 244	138
1 250	1 098	612	110	356	1 078	86	1 011	92	1 267	115
1 500	1 264	734	132	295	1 162	77	1 061	84	1 289	102
1 750	1 420	857	154	234	1 245	71	1 111	78	1 311	92
2 000	1 572	979	176	173	1 328	66	1 162	74	1 333	85
2 250	1 729	1 102	198	112	1 411	63	1 212	70	1 355	78
2 500	1 875	1 224	220	50	1 495	60	1 263	67	1 377	73
2 750	2 012	1 346	242	0	1 589	58	1 320	66	1 402	70
3 000	2 146	1 469	264	0	1 733	58	1 407	66	1 440	67
3 250	2 280	1 591	286	0	1 878	58	1 498	66	1 498	66
3 500	2 413	1 713	308	0	2 022	58	1 591	66	1 591	66
3 750	2 546	1 836	330	0	2 166	58	1 675	66	1 675	66
4 000	2 672	1 958	352	0	2 311	58	1 775	66	1 775	66
4 250	2 796	2 081	375	0	2 455	58	1 875	67	1 875	67
4 500	2 920	2 203	397	0	2 600	58	1 954	67	1 954	67
4 750	3 044	2 325	419	0	2 744	58	2 031	67	2 031	67
5 000	3 169	2 448	441	0	2 888	58	2 108	67	2 108	67
5 250	3 293	2 570	463	0	3 033	58	2 185	66	2 185	66
5 500	3 417	2 693	485	0	3 177	58	2 262	66	2 262	66
5 750	3 541	2 815	507	0	3 322	58	2 340	66	2 340	66
6 000	3 665	2 937	529	0	3 466	58	2 424	66	2 424	66
7 000	4 133	3 427	617	0	4 044	58	2 737	66	2 737	66
8 000	4 538	3 917	705	0	4 622	58	3 032	67	3 032	67
9 000	4 951	4 406	793	0	5 199	58	3 328	67	3 328	67
10 000	5 364	4 896	881	0	5 777	58	3 624	68	3 624	68

Taulukossa on esitetty tilanne, jossa vanhuuseläke alkaa 65-vuotiaana vuonna 2016. Kahdelta vuodelta ansaittu 4,5 prosentin karttuma ei vähennä kansaneläkettä. Esimerkissä oletetaan, että 63 ikävuoden täyttämiseen mennessä karttunut työeläke on ennen elinaikakertoimen soveltamista 50 prosenttia palkkatasosta, ja myös 4,5 prosentin karttuma on laskettu tästä samasta palkkatasosta. Palkkaverotuksessa on otettu huomioon 53 vuotta täyttäneen työeläkemaksu. 4,5 prosentin karttuma on laskettu olettaen, että palkasta on jo vähennetty palkansaajan eläkemaksu. Työeläke tarkistetaan elinaikakertoimella, joka tälle ikäluokalle on 0,97914. Esimerkki koskee yksin asuvaa eläkkeensaajaa.

Esimerkki 6.2.

Eläke 63-vuotiaana vuonna 2016.

Brutto- palkka (BP) €/kk	Netto- palkka (NP)	Työ- eläke	Kansan- eläke + takuu- eläke	Kokonaiseläke					
				Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+ asu- mistuki	% NP:sta
0	0	0	573+120	693	-	693	-	1 068	-
250	227	122	544+28	693	277	693	305	1 068	470
500	454	243	489	732	146	732	161	1 106	243
750	681	365	434	798	106	798	117	1 150	169
1 000	902	486	379	865	87	859	95	1 188	132
1 250	1 098	608	324	932	75	922	84	1 228	112
1 500	1 264	729	269	998	67	962	76	1 245	99
1 750	1 420	851	214	1 065	61	1 002	71	1 263	89
2 000	1 572	972	159	1 131	57	1 043	66	1 281	81
2 250	1 729	1 094	104	1 198	53	1 083	63	1 298	75
2 500	1 875	1 215	50	1 265	51	1 123	60	1 316	70
2 750	2 012	1 337	0	1 337	49	1 167	58	1 335	66
3 000	2 146	1 458	0	1 458	49	1 240	58	1 367	64
3 250	2 280	1 580	0	1 580	49	1 314	58	1 400	61
3 500	2 413	1 701	0	1 701	49	1 388	58	1 432	59
3 750	2 546	1 823	0	1 823	49	1 462	57	1 462	57
4 000	2 672	1 944	0	1 944	49	1 543	58	1 543	58
4 250	2 796	2 066	0	2 066	49	1 616	58	1 616	58
4 500	2 920	2 187	0	2 187	49	1 689	58	1 689	58
4 750	3 044	2 309	0	2 309	49	1 773	58	1 773	58
5 000	3 169	2 430	0	2 430	49	1 857	59	1 857	59
5 250	3 293	2 552	0	2 552	49	1 928	59	1 928	59
5 500	3 417	2 673	0	2 673	49	1 993	58	1 993	58
5 750	3 541	2 795	0	2 795	49	2 058	58	2 058	58
6 000	3 665	2 916	0	2 916	49	2 123	58	2 123	58
7 000	4 133	3 402	0	3 402	49	2 388	58	2 388	58
8 000	4 538	3 888	0	3 888	49	2 657	59	2 657	59
9 000	4 951	4 374	0	4 374	49	2 906	59	2 906	59
10 000	5 364	4 860	0	4 860	49	3 154	59	3 154	59

Eläke alkaa 63-vuotiaana vuonna 2016. Esimerkissä oletetaan, että 63 ikävuoden täyttämiseen mennessä eläkettä on karttunut 50 prosenttia palkkatasosta. Työeläke tarkistetaan elinaikakertoimella, joka tälle ikäluokalle on 0,97200. Ennen 65 vuoden täyttämistä otettuun kansaneläkkeeseen tehdään 0,4 prosentin varhennusvähennys jokaista varhennuskuukautta kohti, joten kahdelta vuodelta vähennys on yhteensä 9,6 prosenttia. Esimerkki koskee yksin asuvaa eläkkeensaajaa.

Esimerkki 6.3.*Nettoeläkkeen muutos 2006–2016.*

Nettoeläke €/kk		Nettoeläkkeen vuosimuutos, %						Nettoeläke €/kk
2006	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2006–2016	2016
512	688	3,8	2,8	0,6	0,4	3,4	49,6	767
657	755	3,7	2,6	0,9	0,4	0,5	24,3	817
728	858	5,2	2,5	1,0	1,1	-0,1	29,8	945
799	942	5,0	2,3	1,0	1,0	0,0	29,5	1 034
869	1 027	4,8	2,2	1,1	1,0	0,1	29,3	1 124
986	1 154	4,6	2,0	1,1	0,9	0,2	27,6	1 258
1 133	1 338	3,6	2,0	0,8	0,8	0,0	26,6	1 434
1 291	1 514	3,4	2,0	0,7	0,7	-0,1	25,3	1 617
1 439	1 706	3,4	2,0	0,7	0,2	-0,1	26,2	1 816
1 587	1 860	3,4	2,2	0,6	0,3	-0,1	24,8	1 981
1 735	2 008	3,4	2,2	0,6	0,3	-0,1	23,2	2 138
1 882	2 158	3,3	2,2	0,6	0,3	-0,1	22,0	2 296
2 017	2 319	3,3	1,5	0,8	0,4	0,2	22,3	2 467
2 151	2 477	3,3	1,3	0,7	0,4	0,2	22,0	2 624
2 286	2 635	3,3	0,7	0,7	0,4	0,2	21,4	2 775
2 420	2 793	3,3	0,2	0,7	0,4	0,2	20,9	2 925
2 554	2 951	3,3	-0,3	0,7	0,4	0,2	20,4	3 076

Esimerkissä on oletettu, että eläke on alkanut vuonna 2006, jonka jälkeen kansaneläkettä on korotettu kansaneläkeindeksin ja työeläkettä työeläkeindeksin mukaan. Taulukon ensimmäisellä rivillä eläke koostuu pelkästään kansan- ja takuueläkkeestä. Kansaneläkkeeseen on tehty tasokorotukset vuosina 2006 ja 2008. Vuonna 2011 pienten eläkkeiden saajille alettiin maksaa takuueläkettä. Takuueläkkeeseen tehtiin tasokorotus vuonna 2016. Esimerkkilaskelmassa oletetaan henkilön kuuluvan kirkkoon, ja maksavan keskimääräistä kirkollisveroa.

LIITTEET

Liite 1 Verovähennykset ansiotuloverotuksessa

KUNTA	VALTIO
ANSIOTULOT YHTEENSÄ	ANSIOTULOT YHTEENSÄ
– Tulonhankkimismenot	– Tulonhankkimismenot
PUHDAS ANSIOTULO	PUHDAS ANSIOTULO
– Pakolliset vakuutusmaksut	– Pakolliset vakuutusmaksut
– Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut	– Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut
– Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys	– Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys
– Eläketulovähennys	– Eläketulovähennys
– Merityötulovähennys	– Merityötulovähennys
– Invalidivähennys	
– Opintorahavähennys	
– Ansiotulovähennys	
– Perusvähennys	
KV. VEROVUODEN ANSIOTULO	VV. VEROVUODEN ANSIOTULO
– Vanhat tappiot	– Vanhat tappiot
= KV. VEROTETTAVA ANSIOTULO	= VV. VEROTETTAVA ANSIOTULO

Ansiotulosta sekä valtion- että kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Tulonhankkimismenot

- Tulonhankkimisvähennys 620 euroa kaikille palkkatuloa saaville, kuitenkin enintään palkkatulon määrä
- Asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset 750 euroa ylittävältä osalta, kuitenkin enintään 7 000 euroa
- Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut
- Muut tulonhankkimiskulut vain siltä osin kuin ne ylittävät edellä mainitun tulonhankkimisvähennyksen (mm. menot ammattikirjallisuudesta, työhuonekulut, työpukukustannukset)
- Moottorisaha- ja metsurivähennys.

Puhtaasta ansiotulosta sekä valtion- että kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Pakolliset vakuutusmaksut

- Lakisääteinen työntekijän työeläkevakuutusmaksu (18–52-v. 5,7 % ja 53–67-v. 7,2 %)
- Työttömyysvakuutusmaksu (1,15 %)
- Sairausvakuutuksen päivärahamaksu (0,82 %)

Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut

Eläkesäätiössä, eläkekassassa tai vakuutusyhtiössä kollektiivisesti järjestetystä lisäeläketurvasta verovelvollisen suorittamia maksuja voi vähentää viisi prosenttia palkasta, kuitenkin enintään 5 000 euroa vuodessa ja enintään työnantajan lisäeläketurvasta maksaman määrän. Edellytyksenä on lisäksi, että eläke alkaa aikaisintaan TyEL:n mukaiseen lykkätyyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä.

Merityötulovähennys

Vähennyksen määrä on 20 prosenttia merityötulon kokonaismäärästä, kuitenkin enintään 7 000 euroa. Merityötulon kokonaismäärän ylittäessä 50 000 euroa merityötulovähennyksen määrä pienenee 5 prosentilla merityötulon kokonaismäärän 50 000 euroa ylittävältä osalta.

Veronmaksukyvyn alentumisvähennys

Harkinnanvarainen vähennys, joka annetaan, kun veronmaksukyky on olennaisesti alentunut esimerkiksi työttömyyden, sairauden tai elatusvelvollisuuden takia. Sairauden perusteella veronmaksukyvyn katsotaan alentuneen oleellisesti, jos henkilön ja hänen perheenjäsentensä yhteenlaskettujen sairauskulujen määrä on vähintään 700 euroa verovuonna ja samalla vähintään 10 prosenttia henkilön puhtaiden pääomatulojen ja ansiotulojen yhteismäärästä. Vähennys on enintään 1 400 euroa.

Puhtaasta ansiotulosta tehtävät vähennykset pelkästään valtionverotuksessa

Valtionverotuksen eläketulovähennys

Täyden eläketulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 3,80 kerrotaan täyden kansaneläkkeen (yksinäinen) määrä, ja tästä vähennetään progressiivisen tuloveroasteikon alimman verotettavan tulon määrä ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen kymmenen euron määrään. Eläketulovähennys ei voi olla eläketulon määrää suurempi. Vuonna 2016 eläketulovähennys on enintään 12 230 euroa tai tätä pienempi eläketulon määrä. Eläketulovähennystä pienennetään 44 prosentilla määrästä, jolla puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän.

$$12\,230 - 0,44 \times (\text{puhtaat ansiotulot} - 12\,230)$$

Puhtaasta ansiotulosta tehtävät vähennykset pelkästään kunnallisverotuksessa

Kunnallisverotuksen eläketulovähennys

Täyden eläketulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 1,39 kerrotaan täyden kansaneläkkeen määrä, ja tästä vähennetään 1 480 euroa ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen kymmenen euron määrään. Eläketulovähennys ei voi olla eläketulon määrää suurempi. Eläketulovähennys on vuonna 2016 enintään 9 110 euroa tai tätä pienempi eläketulon määrä. Jos verovelvollisen puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän, eläketulovähennystä pienennetään 54 prosentilla ylimenevän osan määrästä.

$$9\,110 - 0,54 \times (\text{puhdas ansiotulo} - 9\,110)$$

Kunnallisverotuksen invalidivähennys

Muusta puhtaasta ansiotulosta kuin eläketulosta vähennetään 440 euroa, kun haitta-aste on 100 prosenttia. Jos haitta-aste on pienempi, mutta kuitenkin vähintään 30 prosenttia, vähennyksenä myönnetään prosenttimäärän mukainen osuus 440 eurosta. Vähennys on kuitenkin vähintään sen suuruinen kuin mihin henkilöllä oli oikeus vuonna 1982. Jos verovelvollinen on verovuonna saanut työkyvyttömyyseläkettä, katsotaan hänen haitta-asteensa ilman eri selvitystä 100 prosentiksi, jos eläke on myönnetty täytenä, ja 50 prosentiksi, jos se on myönnetty osaeläkkeenä. Verovelvollinen säilyttää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke on muuttunut vanhuuseläkkeeksi.

Opintorahavähennys

Enintään 2 600 euroa, kuitenkin enintään opintorahan määrä. Vähennystä pienennetään 50 prosentilla siitä määrästä, jolla puhtaan ansiotulon määrä ylittää opintorahavähennyksen täyden määrän.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys

Ansiotulovähennys lasketaan veronalaisten palkkatulojen tai muusta toiselle suoritetusta työstä saatujen ansiotulojen sekä yhtymän osakkaan elinkeinotoiminnan tai maatalouden ansiotulo-osuuden perusteella, ei siis eläketuloista eikä työttömyyspäivärahoista.

Ansiotulovähennys on 51 prosenttia tulojen 2 500 euroa ylittävältä osalta tulojen 7 230 euron määrään saakka ja sen ylittävältä osalta 28 prosenttia. Vähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin 3 570 euroa. Verovelvollisen puhtaan ansiotulon ylittäessä 14 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 4,5 prosentilla puhtaan ansiotulon 14 000 euroa ylittävältä osalta. Puhtaassa ansiotulossa on mukana myös mahdolliset eläke- ym. etuudet.

Ansiotulovähennys = $0,51 \times (\text{ansiotulo} - 2\,500)$, 7 230 euron tuloihin asti + $0,28 \times (\text{ansiotulo} - 7\,230)$ tulojen 7 230 euroa ylittävältä osalta, enintään 3 570

Kun puhdas ansiotulo > 14 000 euroa:

Ansiotulovähennys – $0,045 \times (\text{puhdas ansiotulo} - 14\,000)$

Perusvähennys

Perusvähennys lasketaan puhtaasta ansiotulosta, josta on vähennetty kunnallisverotuksessa myönnettävät vähennykset. Jos puhdas ansiotulo edellä mainittujen vähennysten jälkeen ei ole yli 3 020 euroa, on siitä vähennettävä tämän tulon määrä. Jos puhtaan ansiotulon määrä ylittää täyden perusvähennyksen määrän, vähennystä pienennetään 18 prosentilla yli menevän tulon määrästä.

$3\,020 - 0,18 \times (\text{puhdas ansiotulo} - 3\,020)$

Valtionverosta tehtävät vähennykset

Valtionverotuksen työtulovähennys

Valtionverotuksen työtulovähennys lasketaan samojen ansiotulojen perusteella kuin kunnallisverotuksen ansiotulovähennys. Työtulovähennys on 11,8 prosenttia ansiotulojen 2 500 euroa ylittävästä osasta. Vähennyksen enimmäismäärä on 1 260 euroa. Verovelvollisen puhtaan tulon ylittäessä 33 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 1,46 prosentilla puhtaan ansiotulon 33 000 euroa ylittävältä osalta. Vähennys tehdään ennen alijäämähyvitystä ja erityistä alijäämähyvitystä. Jos valtion tulovero ei riitä vähennyksen tekemiseen, vähennys tehdään kunnallisverosta, sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa.

Kun puhdas ansiotulo < 33 000 euroa:
 $0,118 \times (\text{ansiotulo} - 2\,500)$

Kun puhdas ansiotulo > 33 000 euroa:
 $0,118 \times (\text{ansiotulo} - 2\,500) - 0,0146 \times (\text{puhdas ansiotulo} - 33\,000)$

Valtionverotuksen invalidivähennys

Invalidivähennys lasketaan kertomalla 115 euroa invaliditeettiprosentilla (30–100 prosenttia). Jos verovelvollinen on verovuonna saanut pakolliseen eläketurvaan perustuvaa työkyvyttömyyseläkettä, katsotaan hänen haitta-asteensa ilman eri selvitystä 100 prosentiksi, jos eläke on myönnetty täytenä, ja 50 prosentiksi, jos se on myönnetty osaeläkkeenä. Verovelvollinen säilyttää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke on muuttunut vanhuuseläkkeeksi.

Elatusvelvollisuusvähennys

Elatusvelvollisuusvähennys on 1/8 maksetun elatusavun määrästä, enintään 80 euroa/lapsi.

Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennyksen enimmäismäärä on 2 400 euroa. Verovelvollinen saa vähentää kotitalous-, hoiva- tai hoitotyöstä sekä asunnon tai vapaa-ajan asunnon kunnossapito- tai perusparannustyöstä maksamansa työnantajan sosiaaliturvamaksun, pakollisen työeläkemaksun, tapaturma-, ryhmähenki- ja työttömyysvakuutusmaksut (ei kuitenkaan työntekijän osuutta) ja lisäksi 15 prosenttia maksamastaan palkasta. Ennakkoperintärekisterissä olevan työkorvauksesta on mahdollista vähentää 45 prosenttia vuonna 2016. Omavastuu on 100 euroa. Vähennys tehdään ensisijaisesti valtion verosta ja jos se ei riitä, myös kunnallisverosta, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa. Vähennys voidaan siirtää vähennettäväksi myös puolison verotuksessa, jos oma valtionvero ei riitä vähennyksen tekemiseen. Ansiotulosta menevästä verosta vähennys tehdään muiden vähennysten jälkeen ennen alijäämähyvitystä.

Alijäämähyvitys

Pääomatuloverotuksessa vähennyskelpoisia menoja ovat esimerkiksi asunto-, opinto- ja tulonhankkimisvelan korot. Jos pääomatuloja ei ole tai niitä on vähemmän kuin pääoma-

tuloon kohdistuvia vähennyskelpoisia menoja, syntyy alijäämä. Pääomatuloveroprosentin mukainen osuus alijäämästä voidaan vähentää ansiotuloverosta. Alijäämähyvityksen enimmäismäärä on 1 400 euroa. Lapsikorotus enimmäismäärään on 400 euroa yhdestä ja 800 euroa kahdesta tai useammasta lapsesta.

Asuntovelan koroista on vuonna 2016 vähennyskelpoisia 55 prosenttia. Jatkossa vähennysoikeus laskee 10 prosenttia vuosittain. Vähennyskelpoisista asuntovelan koroista voidaan vähentää alijäämähyvityksenä 30 prosenttia ja ensiasunnonostaja kaksi prosenttiyksikköä enemmän.

Erityinen alijäämähyvitys

Pääomatulolajin alijäämää voi syntyä myös pääomatuloista vähennettävien vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen perusteella. Jos vähennyskelpoisten vakuutusmaksujen yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisten pääomatulojen yhteismäärä, 30 prosenttia yli menevästä osasta vähennetään ansiotulon verosta. Erityisen alijäämähyvityksen määrä ei sisälly alijäämähyvityksen enimmäismäärän laskentaan.

Lapsivähennys

Lapsivähennys on voimassa verovuosina 2015–2017. Verovelvollisen, jolla verovuoden päättyessä on huollettavanaan alaikäinen lapsi, verosta vähennetään lapsivähennys. Vähennyksen määrä on 50 euroa jokaisesta huollettavasta alaikäisestä lapsesta. Jos verovelvolliseen ei sovelleta tämän lain puolisoita koskevia säännöksiä eikä hänellä ole puolisoa ulkomailla, vähennys myönnetään kaksinkertaisena niiden lasten osalta, joiden ainoa huoltaja hän on. Vähennyksen määrä lasketaan kuitenkin enintään neljän lapsen perusteella. Verovelvollisen puhtaan ansiotulon ja puhtaan pääomatulon yhteismäärän ylittäessä 36 000 euroa vähennyksen määrä pienenee yhdellä prosentilla puhtaan ansiotulon ja puhtaan pääomatulon yhteismäärän 36 000 ylittävältä osalta.

Lapsivähennys vähennetään ensisijaisesti valtiolle suoritettavasta tuloverosta. Vähennys tehdään ansiotuloista ja pääomatuloista suoritettavista veroista verojen määrien suhteessa. Ansiotuloista menevästä verosta vähennys tehdään työtulovähennyksen jälkeen ja pääomatuloista menevästä verosta ennen kotitalousvähennystä. Siltä osin kuin vähennys ylittää valtion tuloveron määrän, se tehdään kunnallisverosta, sairausvakuutuksen sairaanhoidomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa.

Liite 2 Aikasarjoja

Liitetaulukko 2.1

Kunnallisverotuksen ja valtionverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä 1990–2016, euroa.

	Kunnallisverotuksen eläketulovähennys		Valtionverotuksen eläketulovähennys
	Yksinäinen	Puoliso	
1990	4 692,44	3 733,77	3 528,7
1991	4 995,18	4 204,70	3 767,4
1992	5 197,01	4 372,89	4 087,0
1993	5 382,01	4 541,07	4 389,7
1994	5 382,01	4 541,07	4 221,5
1995	5 516,56	4 641,99	4 255,2
1996	5 533,38	4 658,81	4 120,6
1997	5 567,02	4 709,26	3 851,5
1998	5 684,75	4 810,17	3 885,1
1999	5 785,66	4 894,27	3 868,3
2000	5 869,76	4 961,54	3 902,0
2001	6 273,41	5 331,56	1 463,2
2002	6 540	5 580	1 500
2003	6 640	5 660	1 550
2004	6 690	5 710	1 530
2005	6 810	5 830	1 430
2006	6 950	5 960	1 460
2007	7 150	6 140	1 590
2008	7 710	6 670	11 060
2009	8 130		12 490
2010	8 130		11 300
2011	8 170		11 150
2012	8 530		11 660
2013	8 880		12 630
2014	8 950		12 610
2015	9 140		12 540
2016	9 110		12 230

Liitetaulukko 2.2*Valtion tuloveroasteikon alaraja 1990–2016.*

	Euroa
1990	6 391
1991	6 728
1992	6 728
1993	6 728
1994	6 896
1995	7 064
1996	7 232
1997	7 568
1998	7 737
1999	7 905
2000	8 006
2001	11 100
2002	11 500
2003	11 600
2004	11 700
2005	12 000
2006	12 200
2007	12 400
2008	12 600
2009	13 100
2010	15 200
2011	15 600
2012	16 100
2013	16 100
2014	16 300
2015	16 500
2016	16 700

Liitetaulukko 2.3.*Keskimääräinen kunnallisveroprosentti ja kirkollisveroprosentti 1991–2016.*

	Keskim. kunnallisvero-%	Keskim. kirkollisvero-%
1991	16,62	1,28
1992	16,88	1,28
1993	17,20	1,3
1994	17,52	1,3
1995	17,53	1,3
1996	17,51	1,3
1997	17,43	1,3
1998	17,54	1,3
1999	17,62	1,3
2000	17,67	1,3
2001	17,67	1,3
2002	17,78	1,3
2003	18,03	1,3
2004	18,12	1,3
2005	18,29	1,33
2006	18,40	1,33
2007	18,46	1,33
2008	18,55	1,33
2009	18,59	1,32
2010	18,98	1,33
2011	19,17	1,34
2012	19,25	1,4
2013	19,38	1,4
2014	19,74	1,42
2015	19,84	1,43
2016	19,87	1,43

Liitetaulukko 2.4.

Eläkkeensaajan ja palkansaajan kansaneläkevakuutusmaksu ja sairausvakuutusmaksu 1990–2016.

	Kansaneläkevakuutusmaksu		Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu (2005 asti sairausvakuutusmaksu)			Sairausvakuutuksen päivärahamaksu
	Eläkkeensaaja	Palkansaaja	Eläkkeensaaja	Palkansaaja	Korotus yli 80 000 mk (13 455 €) osalta	Palkansaaja
1990	0	1,55	1,7	1,7		
1991	0	1,55	1,7	1,7	1	
1992	3,05	3,05	2,2	2,2	1,5	
1993	2,80	1,80	3,9	1,9	1,5	
1994	2,55	1,55	4,9	1,9	1,9	
1995	1,55	0,55	4,9	1,9	1,9	
1996			4,9	1,9	1,45	
1997			4,9	1,9	0,45	
1998			4,2	1,5	0,45	
1999			3,9	1,5		
2000			3,2	1,5		
2001			2,7	1,5		
2002			1,9	1,5		
2003			1,5	1,5		
2004			1,5	1,5		
2005			1,5	1,5		
2006			1,5	1,33		0,77
2007			1,45	1,28		0,75
2008			1,41	1,24		0,67
2009			1,45	1,28		0,70
2010			1,64	1,47		0,93
2011			1,36	1,19		0,82
2012			1,39	1,22		0,82
2013			1,47	1,30		0,74
2014			1,49	1,32		0,84
2015			1,49	1,32		0,78
2016			1,47	1,30		0,82

Liitetaulukko 2.5.*Työntekijän työeläkevakuutusmaksu ja työttömyysvakuutusmaksu 1993–2016.*

	Palkansaajan työeläkemaksu, %		Työttömyys- vakuutusmaksu, %
	alle 53-v	53 →	
1993	3,0	3,0	0,20
1994	3,0	3,0	1,87
1995	4,0	4,0	1,87
1996	4,3	4,3	1,50
1997	4,5	4,5	1,50
1998	4,7	4,7	1,40
1999	4,7	4,7	1,35
2000	4,7	4,7	1,00
2001	4,5	4,5	0,70
2002	4,4	4,4	0,40
2003	4,6	4,6	0,20
2004	4,6	4,6	0,25
2005	4,6	5,8	0,50
2006	4,3	5,4	0,58
2007	4,3	5,4	0,58
2008	4,1	5,2	0,34
2009	4,3	5,4	0,20
2010	4,5	5,7	0,40
2011	4,7	6,0	0,60
2012	5,15	6,50	0,60
2013	5,15	6,50	0,60
2014	5,55	7,05	0,50
2015	5,70	7,20	0,65
2016	5,70	7,20	1,15

Liitetaulukko 2.6.

Kansaneläkeindeksi, TEL-puoliväli-indeksi, työeläkeindeksi ja palkkakerroin 1990–2016.

	Kansaneläkeindeksi		TEL-puoliväli-indeksi (50/50)		Työeläkeindeksi (20/80)		Palkkakerroin	
	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%
1990	1 045	7,1	1 481	6,8				
1991	1 104	5,6	1 595	7,7				
1992	1 139	3,2	1 682	5,5				
1993	1 170	2,7	1 688	0,4				
1994	1 170	0,0	1 688	0,0				
1995	1 192	1,9	1 712	1,4	1 712			
1996	1 195	0,3	1 760	2,8	1 737	1,5		
1997	1 202	0,6	1 791	1,8	1 754	1,0		
1998	1 223	1,7	1 825	1,9	1 783	1,7		
1999	1 239	1,3	1 868	2,4	1 812	1,6		
2000	1 253	1,1	1 903	1,9	1 838	1,4		
2001	1 302	3,9	1 981	4,1	1 912	4,0		
2002	1 333	2,4	2 054	3,7	1 968	2,9		
2003	1 349	1,2	2 103	2,4	2 002	1,7		
2004	1 357	0,6	2 151	2,3	2 028	1,3	1,000	
2005	1 362	0,4	2 191	1,9	2 047	0,9	1,028	2,8
2006	1 377	1,1	2 246	2,5	2 081	1,7	1,063	3,4
2007	1 401	1,7	2 311	2,9	2 127	2,2	1,100	3,5
2008	1 436	2,5	2 363	2,3	2 178	2,4	1,124	2,2
2009	1 502	4,6	2 494	5,5	2 286	5,0	1,192	6,0
2010	1 502	0,0	2 538	1,76	2 292	0,26	1,231	3,27
2011	1 508	0,4	2 578	1,57	2 323	1,35	1,253	1,78
2012	1 565	3,8	2 663	3,29	2 407	3,61	1,291	3,03
2013	1 609	2,8	2 738	2,81	2 475	2,82	1,327	2,78
2014	1 630	1,3			2 509	1,37	1,350	1,73
2015	1 637	0,4			2 519	0,4	1,363	0,96
2016	1 631	-0,4			2 519	0,0	1,373	0,73

Liitetaulukko 2.7.

Täyden kansaneläkkeen määrä, ansaintarajat ja kansaneläkkeen tasokorotukset 1990–2016.

	Täysi kansaneläke	Tulo (€/vuosi), jolla saa		Tasokorotus
		täyden kansaneläkkeen	pienimmän kansaneläkkeen	
1990	372,36	428,90		
1991	393,39	454,10		
1992	405,84	467,60		
1993	416,94	481,00		
1994	416,94	481,00		
1995	424,84	489,40		
1996	425,85	491,10	8 907,20	
1997	428,37	494,50	10 533,60	
1998	435,77	502,90	10 718,60	
1999	441,49	509,60	10 858,20	
2000	446,54	514,70	10 979,30	
2001	464,03	534,80	11 409,90	12,28 €/kk
2002	487,60	549	11 987	
2003	493,45	555	12 130	
2004	496,38	559	12 203	
2005	505,24	561	12 247	n. 7 €/kk
2006	515,86	567	12 553	5 €/kk
2007	524,85	577	12 895	
2008	558,46	591	13 851	
2009	584,13	618	14 488	
2010	584,13	618	14 488	
2011	586,46	621	14 546	
2012	608,63	644	15 095	20 €/kk
2013	630,02	667	15 628	
2014	633,91	671	15 723	
2015	636,63	674	15 790	
2016	634,30	671	15 732	

Taulukossa esitetyt luvut pätevät kalliimmassa (I) kuntaryhmässä asuvalle yksin asuvalle henkilölle. Kuntien kalleusryhmät poistuivat vuoden 2008 alusta. Vuonna 1996 kansaneläke muuttui kokonaan eläketulovähenteiseksi. Tätä ennen kansaneläkkeessä oli kaikille maksettava pohjaosa ja eläketulovähenteinen lisäosa.

Liitetaulukko 2.8.*Täysi takuueläke ja vähimmäiseläke 2011–2016.*

	Täysi takuueläke		Vähimmäiseläke
	Yksin asuva	Parisuhteessa	
2011	101,28	167,55	687,74
2012	105,10	173,88	713,73
2013	108,80	179,99	738,82
2014	109,47	181,11	743,38
2015	109,94	181,88	746,57
2016	132,55	204,23	766,85

Taulukossa esitetyt täydet takuueläkemäärät ovat täyttä kansaneläkettä saavien takuueläkemäärät.

LÄHTEET

HE 16/2015 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön muuttamiseksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 31/2015 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2016 tuloveroasteikkolaiksi sekä laeiksi eräiden muiden lakien muuttamisesta.

HE 50/2015 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n, vammaisetuuksista annetun lain ja kansaneläkelain 103 §:n muuttamisesta.

HE 321/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle merimieseläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Kansaneläkelaitos. www.kela.fi

Kansaneläkelaki 568/2007. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070568>

Laki eläkkeensaajan asumistuesta 11.5.2007/571.
<http://www.edilex.fi/kela/fi/lainsaadanto/20070571?toc=1>

Laki takuueläkkeestä 20.8.2010/703. <http://www.edilex.fi/kela/fi/lainsaadanto/20100703>

Laki vammaisetuuksista 570/2007. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070570>

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. www.stm.fi

Työeläkelakipalvelu – ohjeistot. Eläketurvakeskus. <http://www.tyoelakelakipalvelu.fi>

Verohallinto. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus

ELÄKETURVAKESKUKSEN
RAPORTEJA

Kokonaiseläke 2016

Katsaus työeläkkeen, kansaneläkkeen ja verotuksen määräytymiseen

Katsauksessa on koottu yhteen kokonaiseläkkeeseen vaikuttavien osien määräytyminen vuonna 2016. Työeläkkeen, kansaneläke-etuuksien sekä eläkkeiden verotuksen määräytyminen vaikuttavat kaikki osaltaan käteen jäävään nettoeläkkeeseen. Katsauksen esimerkkilaskelmat ja kuvat havainnollistavat kokonaiseläkkeen muodostumista eri tulotasoilla. Eläkkeiden verotus eroaa palkkatulon verotuksesta erilaisten verovähennysten ja maksujen takia. Katsauksessa on vertailtu eläkkeensaajan ja palkansaajan verotusta ja maksuja ja käsitelty myös eläkkeensaajan palkkatulon verotusta.

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTEJA

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Raportteja-sarjassa julkaistaan eläketurvan arviointia ja kehittämistä palvelevia katsauksia, selvityksiä ja laskelmia.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN